Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

הײנט 10 זײטען

NAJER FOLKSBLAT

פרײז 15 גראשען

נײער פאלקסבלאט

№ 36 | Łódź, Czwartek, 11 lutego 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, ד׳ אדר א׳ תרצ״ב | № 36

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

די בודזשעט-דעבאטען אין סײם

די אפאזיציע קריטיקירט די האנדעלס-אונטערנעהמונגען פון דער רעגירונג

װ א ר ש א, 10 (טעלעפאניש) אויף דער הײנטיגער סײם זיצונג האט מען פארענדיגט די דיסקוסיע װעגען בודזשעט פון דעם אגראר-מיניסטעריום.

עס האבען גערעדט א גאנצע רײה רעדנער, װעלכע האבען שטארק קריטיקירט די האנדעלס-אונטערהאנדלונגען פון דער רעגירונג.

בעת אײנער אנ׳אפאזיציע-דעפוטאט האט גערעדט װעגען די אונארדנונגען אין פריװילעגיעס, האט מען איהם געמאכט צװישענרופען פון די אײנסעל-בענק.

פון דער אפאזיציע האט מען געענטפערט:

— פרעגט װישליצקי׳ן װעט ער אײך זאגען!..

דערנאך איז מען צוגעטראטען צום בעטראכטען דעם בודזשעט פון ארבײטס-מיניסטעריום.

מיט א גרויסער רעדע איז ארויסגעטראטען דעפ. זשולאװסקי (פ. פ. ס.) ער האט געגעבען א מורא׳דיגע שילדערונג פון דער איצטיגער ארבײטער-נויט אין פוילען.

מארגען דאנערשטאג װעט דער סײם שוין פארענדיגען די בודזשעט-דעבאטע.

פרײטאג װעט קײן זיצונג נישט פארקומען, דאנענען, שבת װעט פארקומען די אפשטימונג פון בודזשעט.

נעכטיגע זיצונגען אין די סײם-קאמיסיעס

װ א ר ש א, 10. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) הײנט איז פארגעקומען א זיצונג פון דער בילדונגס-קאמיסיע.

קײן װיכטיגע ענינים זענען נישט באהאנדעלט געװארען.

אויף דער הײנטיגער זיצונג פון דער אדמיניסטראציע-קאמיסיע, האט — בעת מ׳האט גערעדט װעגען פערזאמלונגען — גענומען דאס װארט דער דעפ. זאמערשטײן, װעלכער האט ארײנגעטראגען א רײה אויסבעסערונגען װעגען דעם ענין.

די קאמיסיע האט אנגענומען 2 אויסבעסערונגען פון דער אפאזיציע.

אגב איז אנגענומען געװארען: 1) אז דער סטאראסטע דארף ארויסגעבען שריפטליכע בעשטעטיגונגען װעגען דעם, אז ס׳איז ארײנגעטראגען געװארען א ביטע אויף א מיטינג, און 2) אז די נאציאנאלע מינדערהײטען האבען רעכט אפצוהאלטען מיטינגען און פערזאמלונגען אין די־ערע מוטער־שפראכען.

פאליצײ-קאמיסאר ראטעװעט צװײ מענשען פון טויט-שטראף

אלע סימנים זענען געװען געגען זײ, אבער דאס כאפען די ריכטיגע מערדער האט זײ אפגעראטעװעט

(2) דער פיבריק־ארבײטער זיגמונט פאשינסקי 27 יאהר אלט. פון זאקאנטנא 28, האט גענומען אבגענומען זײן שכירות און איז בעלד אװעק מיט זײנע קאלעגען אין דער שענק און האט זיך דארט גוט אנגעשכורט.

אהײמקומענדיג האט פאשינסקי, פארן הויז גוט צושלאגען א פערבײועהער.

שפעטער איז ער אויפגעגאנגען אװעק אין דער שענק ארײן צו זײנע קאלעגען און דארט האט מען װײטער געמאכט א כוסה.

װען עס האט זיך בײ דער בגליפענדיגער חב״ה אויסגעלאזט די פאר זלאטעס, זענען זײ אויס פון דער שענק. פאשינסקיס קאלעגען האבען אבער דערשמעקט, אז ער האט נאך אין קעשענע אביסעל געלט, האבען זײ פערלאנגט ער זאל זײ בארגען 6,60 זל. אויף נאך א ביסעל צו טרינקען. פאשינסקי האט אבער אפגעזאגט די הלװאה זײנע שכורע קאלעגען. אײנער פון די קאלעגען האט דאן ארויסגעכאפט א מעסער און דערמיט דערלאנגט פאשינסקין עטליכע שטעך און זײ זענען אנטלאפען. אזוי איז געװען דער רעזולטאט פון דער ערשטער אויספארשונג.

די ארויסגערופענע פאנאטאריע האט פאשינסקין אין א שװערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

די מעסער-שטעכער זענען ארעסטירט געװארען. זײ האבען זיך נישט מודה געװען בײ דער אויספארשונג.

* * *

איך אײן זאך האבען זײ זיך יא מודה געװען, דהײנו אין דעם, אז זײ האבען מיט איהם צוזאמען געטרונקען בראנפען, און די אויספארשונג האט זיך דער עיקר געשטיצט אויף די דערקלערונגען פון דעם דערשטאכענעם מוטער, װעלכע האט געזאגט, אז אײדער איהר זוהן איז אװעקגעפאלען, האט ער אויסגעשריען: „באנדיטען... קאלעגען״....

דער פאליצײ־קאמיסאר מאטולעװיטש (פון 7. קאמיסאריאט) װעלכער האט געפיהרט די אויספארשונג אין א פערשנעלערטען טעמפא, האט זיך אבער מיט׳ן ארעסט און מיט די רעזולטאטען פון דער אויספארשונג נישט בעגנוגענט.

דאס הארץ האט איהם געזאגט, אז דא איז עפעס נישט אין ארדנונג, און ער איז דעריבער אװעק אין שפיטאל, װאו עס איז געלעגען דער צושטאכענער זיגמונט פאשטשינסקי

דארט האט מען איהם געזאגט, אז מיט איהם האלט זעהר שמאל, און א ליאדע מינוט װעט ער אויסהויכען די נשמה.

האט דער פאליצײ־קאמיסאר געבעטען, מ׳זאל דעם שטערבלין־פעװהאװ־דעטען מאכען א שטארקע אײנשפריצונג, װאס זאל איהם אביסעל אויפמונטערען, און אז ער האט דאס בײ די דאקטוירים געפועלט, און פאשטשינסקי איז א ביסעל צו זיך געקומען, האט מען פון איהם ארויסבעקומען אזעלכע ערקלערונגען, װאס האבען אײנגעטראגט א סענסאציאנעלע ענדערונג אין דעם גאנצען ענין:

דער גוסס׳ער האט נאמליך דערקלערט, אז זײנע ארעסטירטע 2 קאלעגען: טאדעאוש פלושינסקי (פון 11 ליסטאפאד 45) און מיעטשיסלאװ שפאקיעװיטש (11 ליסטאפאד 53) זענען אבסאלוט אומשולדיג, און אז בעת ער איז ארונטער פון דער מאמעס שטוב, זענען צו איהם צוגעקומען 2 אומבעקאנטע באנדיטען און געפאדערט 6 זל. מיט 60 גראשען אויף בראנפען.

אז ער האט עס נישט געװאלט טון, זענען זײ איהם בעפאלען און דערשטאכען...

דער גוסס׳ער האט נאך בעװיזען גענוי צו שילדערען פאר׳ן קאמיסאר, װי זײ האבען אויסגעזעהן, די באנדיטען, און ער האט װידער פערלוירען דאס בעװאוסטזײן, און אנגעהויבען צו כארכלען...

דער פאליצײ־קאמיסאר מאטולעװיטש האט, ריכטענדיג זיך לויט דער שילדערונג, נישט אפגעלאזט דעם ענין אויף א װײל, און באלד זענען ארעסטירט געװארען די 2 מעסערשטעכער און אוראבטורניקעס, װאס זענען גוט בעקאנט אין דער פאליצײ.

זײ הײסען: טאדעאוש קושניאק (24 יאהר אלט, פון אנדזשעיא 58) און דער 24 יאהריגער פאװעל קאניא (קאפערניקא 23).

בײ דעם לעצטען האט מען געפונען א פערבלוטיגטען מעסער.

מען האט מיט זײ נישט געדארפט מאכען קײן לאנגע מערכות און זײ האבען זיך מודה געװען אין דעם מארד.

פאשינסקי׳ס 2 קאלעגען, װעלכע עס האט געדראהט די טויט-שטראף פון א שטאנד־געריכט זענען, זעלבסטפערשטענדליך, תיכף בעפרײט געװארען, און איצט װעלען דיזעלבע אחריות טראגען די 2 ריכטיגע מערדער.

ארץ-ישראל׳דיגער אקאליפטוס-האניג

ספעציעל פאר ברוסט- און לונגען-לײדענדע.

באקס-דאניג

ספעציעל פאר עצירות-לײדענדע

פאמעראנצען-האניג

אנגענעהמע א פרישער טראנספארט

אין „תוצרת ארץ-ישראל״, שרודמיעסקא 1, טעלעפאן 193-42.

854

נאך כורצע שװערע לײדען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 67 יאהר מײן ליבע פרוי, אונזער טײערע און אונפערגעסליכע מוטער, שװיגערמוטער, גרויסמוטער, שװעסטער, שװעגערין און טאנטע

נ. ע. שרה רײזעל אשת ר׳ הלל נ״י פראטעק

(געבוירענע קוטשינסקא)

858

די לויה קומט פאר הײנט, דאנערשטאג, דעם 11-טען פעברואר 1932, (ד׳ אדר א׳ תרצ״ב) 12 אזײגער בײטאג פון טרויער-הויז זגערזשער 63. װענען װאס עס טײלט זיך מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

רעדע פון מיניסטער זאלעסקי אין גענף

גענף, 10. (ספּ. טעל.) אין דער גענעראַל-דיסקוסיע אויף דער ענטוואָפענונגס-קאָנפערענץ האָט לויט דער ריי, גערעדט א וואָרט דער פּוילישער דעלעגאַט, דער אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי.

מינ. זאַלעסקי האָט אונטערגעשטראָכען אין אָנהויב פון זיין רעדע, דעם היסטאָרישען מאָמענט:

— „פּוילען האָט ער געזאָגט — האָט דורך איהר גאַנצער היסטאָרישער טראַדיציע און דורך איהר געאָגראַפישער לאַגע — אויסן פּרשת דרכים פון אַזויפיל אינוואַזיעס—געמוזט אַנווענדען אַ ספּעציעלע מאָס פאַר'ן ענטוואָפענונגס-פּראָבלעם, דעם, ווער עס קאָן פּוילענס באַדינגונגען, וועט עס צום זיכערסטען איבערצייגען.

מיט צופרידענהייט רעדט דער אויסערן-מיניסטער וועגען דעם פּאַקט, וואָס פראַנקרייך האָט אָנגעגעבען קאָנקרעטע פּראָפּאָזיציעס, וואָס שטרעבען צו משנה זיין די פעלקער-ליגע אין אַ רעאַלער אויספיהרונגס-קראַפט.

דעם קאָנווענץ-פּראָיעקט, וועלכער איז אויסגעאַרבייט געוואָרען דורך דער צוגרייטונגס-קאָמיסיע אויף דער ענטוואָפענונגס-קאָנפערענץ, נעהמט פּוילען אָן, אַלס יסוד פאַר אַ דיסקוסיע. דער דאָזיגער פּראָיעקט איז נישט קיין פולקומענער און נאָך בעת'ן זיין צוגרייטען, האָט די פּוילישע רעגירונג אַריינגעטראָגען אַ סך פאַרבעסערונגען. דער ביי מוז איבער-געשטראָכען ווערן, אַז דער פּראָיעקט פון דער קאָנווענץ רעכענט זיך נישט דערמיט, וואָס אויפ'ן טעכניש-מיליטערישען לשון ווערט אָנגערופען: „מלחמה-פּאָטענציאַל". דאָס האָט פאַר פּוילען אַ ספּעציעלע בעדייטונג, ווייל פּוילען איז אַ לאַנד, וואָס איז צושעדיגט געוואָרען פון דער מלחמה, פּוילען איז אַן אַגראַר-לאַנד, און דער איצטיגער מעמד פון פּוילענס אינדוסטריע דערלויבט נישט נישט-אָפּהענגיג צו מאַכען דאָס דאָזיגע לאַנד פון אויסלאַנד, אין פאַל פון אַ וואָס'ער נישט איז סכנה.

שפּעטער האָט דער מיניסטער שטאַרק אונטערגעשטראָכען די בעציהונג פון דער פּוילישער ענטוואָפענונגס-טעזע צו די נויטווענדיגע זיכערהייטס-בעדינגונגען פון פּוילענס גרעניצען.

קריטיקירענדיג ווייטער דעם פּראָיעקט פון דער קאָנווענץ, האָט דער מיניסטער זאַלעסקי געהאַט דעם ציל אַרויסצוזוכען דעם ענין קריגס-בודזשעטען פון פערשידענע מלוכות, די בעטראַכטונג פון וועלכען עס דאַרף זיין דער ערשטער מאַסשטאַב און מיט-פאַקטאָר פון דער ענטוואָפענונג.

ער האָט ספּעציעל בעריהרט די פּרעווענטיווע פראַגע געגען מלחמה און פּסטגעשטעלט, אַז כל זמן מ'וועט קאָנען מיסבריינגען מיט'ן רופען ווילען אין די אינטערנאַציאָנאַלע פּאָ-העלטענישען און ערגיץ-וואו אין געהיים בויען די טעקסטאַטען, אַזוי לאַנג וועט מען נישט קאָנען פאָדערן, אַז עמיצער זאָל זיך שטיצען בלויז אויף'ן גוטען ווילען.

פּוילען — האָט מינ. זאַלעסקי אונטערגעשטראָכען — וועט אונטערשטיצן אַלע פּראָיעקטען, וועלכע זאָלען אָפּנעהמען ביי די מלוכות, וואָס בעזיצען שלעכטע ווילען, דעם חשק צו אַדורכפיהרען אַ וואָס'ער-נישט-איז אָנפאַל.

די פּוילישע רעגירונג — האָט ער פאַרענדיגט — זאָגט אָן אַריינצוטראָגען אַ ספּעציעל-בעאַרבייטען קאָנקרעטען פּראָיעקט וועגען מאָראַלישער ענט-וואָפענונג.

בעוואָפענט מיט רעוואָלווער

וועלען קומען אויף די קהלה-זיצונגען די וואַרשאַווער פּרנסים...

וואַרשאַ. 10 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) בידוע האָט מיט 2 וואָכען צוריק זיך געמאַכט אַ סקאַנדאַל אין דער היגער יודישער גמינע: דער דאָזיגער פּינקערט (פון „חסד של אמת") האָט געפּאַטשט דעם ציוניסטישען פּרנס קירשבוים.

היינט איז דעריבער פאָרגעקומען אַ זיווג פינ'ם סעניאָרען-קאָנווענט, כדי צו בעטראַכטען די פראַגע, ווי-אַזוי צו רעאַגירען אויף דעם סקאַנדאַל.

צ. א. האָט גענומען וואָרט דער ד"ר שיפּער, וועלכער האָט דערקלערט, אַז מהיום והלאה וועלען ציוניסטישע פּרנסים מוזען האָבען ביי זיך רעוואָלווערן, כדי אויסצומיידען אַזעלכע סקאַנדאַלען און אין פאַלען פון נויטווענדיגקייט רעאַגירען נישט נאָר מיט'ן מויל, נאָר מיט'ן רעוואָלווער...

דערויף האָט דער פּרנס וואָלפינגער דערקלערט, אַז ער קומט שוין סיי ווי נישט אויף די זיצונגען אָהן אַ רעוואָלווער...

וואָלף בעפאַלען יודען אין ווילנער געגענד

ווילנע, 10. (טעלעפאָניש) אויף די יודישע סוחרים אַברהם קאַפּלאַן און זיידשנור, וועלכע זענען געפאָהרען מיט'ן וואָלד צווישען ראַקאָוו און איוויניעץ זענען אָנגעפאַלען עטליכע וועלף.

איין וואָלף איז אַרויף־געשפּרונגען אויפ'ן שליטען און זיך אַ שליידער געטון אויף קאַפּלאַנען, וועלכער האָט זיך בעוויזען צו פאַרשטעלען מיט אַ שמייסען. זיידשנור האָט ביני לביני פאַרוואונדעט דעם וואָלף מיט אַ מעסער.

אָנקומענדיג קיין איוויניעץ האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז מחמת שרעק האָט קאַפּלאַן פאַרלוירען דאָס לשון.

אין ווילנער וואָיעוואָדשאַפט האָבען זיך געמאָלדען עטליכע צעהנדליג פערזאָן מיט אָפּגעפרוירענע קערפּער-טיילען.

עס איז אויך פאַרנאָטירט געוואָרען אַזאַ טראַגישער פאַל: דער סוחר אַראָנאָוויטש איז בעת'ן פאָהרען אויף אַ פוהר איינגעשלאָפען און דאָס פערד האָט איהם געבראַכט אַהיים אַן אויף-טויט-פאַרפרוירענעם.

33 שיפען באָמבאַרדירען

דעצידירענדער שטורם פון די יאַפּאַנער

לאָנדאָן, 10 (ספּ. טעל.) דער קאָמאַנדאַנט פון דעם יאַפּאַנישען פלאָט אויף דער טייך יאַנטזע האָט געגעבען אַן אינטערוויו די פּאַרש-צהזר פון דער אויסלענדישער פּרעסע:

מיטוואָך אינדערפריה וועט דער פאָרט פאַרנומען ווערען! — האָט דער קאָמאַנדאַנט דערקלערט — איך לאַדען אייך איין אויף האַלב ניין אַ זייגער, ווען איך וועל אייך קאָנען דינען מיט אַן אויספיהרליכען בעריכט וועגען דעם פאַרלויף פון דער אַטאַקע.

דעם יאַפּאַנישען אַדמיראַלס ווערטער זענען היינט פאַרטאָג פאַרוואָנדעלט געוואָרען אין טאַט.

מען האָט אָנגעהויבען צו באָמבאַרדירען דעם פאָרט פון די 33 קריגס-שיפען, וואָס שטעהען אין פאָרט.

ביז 7 אינדערפריה האָט זיך גאַנץ דער פאָרט וואָי-סאַנג געפונען אין רשות פון די כינעזער. דער קאַמף דויערט. די אַרטילעריע פונ'ם פאָרט ענטפערט אַלץ שוואַכער. מ'קאָן דערוואַרטען, אַז דער דאָזיגער וויכטיגער פּונקט וועט פאַרנומען ווערען.

פאַראויסזעהענדיג דאָס פאַלען פונ'ם פאָרט וואוּ-סאַנג, פאַרפעסטיגען די כינעזער אויף אַ פיבער-האַפטען טעמפּאָ די פּאָזיציעס, וואָס ליגען מחוץ דעם פאָרט.

לויט ווי עס איז צו אורטיילען פון די לעצטע ידיעות, פאַרוואַנדלט זיך די קאַמפּאַניע בהדרגה'דיג אין אַ פּאָזיציע-מלחמה.

די כינעזישע אַקאַפּען ציהען זיך שוין אויף אַ שטח פון 30 קילאָמעטער, גרייכענדיג ביז דער נעגענד די ...

שטיצען כלומרשט יאַפּאַן אין איהרע שטרעבונגען צו בעהערשען מאַנדזשוריען און שאַנכאַי.

— קיין שום מלוכה — האָט דער פּרעמיער לאַוואַל דערקלערט — האָט זיך לעת עתה נישט געהאַלטען אַזוי גענוי ביי די פאָרשריפטען פון ביימראַליטעט, ווי דאָס האָט געטאָן פראַנקרייך.

סטודענטען-דעמאָנסטראַציעס אין טאָקיאָ

טאָקיאָ, 10. (ספּ. טעל.) די ראַדיקאַלע סטודענטען פון קעניגליכען אוניווערזיטעט אין טאָקיאָ האָט איינגעאָרדנעט אַ גאַסען-דעמאָנסטראַציע מיט אויסרופען: „תיכף איבערייסען די אימפּעריאַליסטישע מלחמה!" און מיט אויפרייצענדע רעדעס.

30 אָנפיהרער פון דער דעמאָנסטראַציע זענען אַרעסטירט.

די סיבה פון דער מאַניפעסטאַציע איז געווען די ערמאָרדונג פון דעם געוועזענעם פינאַנץ-מיניסטער איבוייעזאַ.

כינעזער ענטלויפען אויפ'ן אמעריקאַנישען טעריטאָריום

לאָנדאָן, 10 (ספּ. טעל.) דער קאָמענדאַנט פון די אמעריקאַנישע בעוואַפענטע כוחות אין שאַנכאַי איז מודיע, אַז די קאָנצעסיע-שטחים פון די פאַראייניגטע שטאַטען וועלען נישט געבען קיין אַזיל קיין דעזערטירען און כינעזישע זעלנער. דאָס אַפילו אַריבערגיין פון די כינעזישע אַפּטיילונגען אויפ'ן אמעריקאַנישען טעריטאָריום ווערט פאַרבאָטען דורך די יאַפּאַנער.

די אמעריקאַנישע מיסיעס פון „רויטען קרייץ" קומען געבען צו-הילף דער כינעזישער בעפעלקערונג אין די כינעזישע זעלנער, אָבער מחיץ די גרעניצען פון דער קאָנצעסיע.

דאָס נייטראַלע פראַנקרייך

פּאַריז, 10. (ספּ. טעל.) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון פּאַרלאַמענט האָט דער פּרעמיער לאַוואַל אויף אַן ענערגישען אויפן אָנגעוואָרפען די פאָר-וואָרפען, לויט וועלכע פראַנקרייך זאָל אונטער-

31 גראַד פראָסט אין לאַנד

וואַרשאַ, 10 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) פון פּאָדאָליע, וואָלין, פּאָלעסיע קומען אָן ידיעות, אַז דאָרטען דערגרייכען די פראָסט ביז 31 גראַד.

די שווערע גרובען-קאַטאַסטראָפע אין שאַרלערואַ

טראַנספּאָרט פון די פאַרוואונדעטע אַרבייטער

קעניג אַלבערט פון בעלגיען בעזוכט די פאַרוואונדעטע אין שפּיטאַל.

פון דער ענטוואָפענונגס-קאָנפערענץ

רעדעס פון איטאַליענישען מיניסטער גראַנדי און פונ'ם יאַפּאַנישען דעלעגאַט

גענף, 10 (ספּ. טעל.) אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער ענטוואָפענונגס-קאָנפערענץ האָט גערעדט דער איטאַליענישער אויסערן-מיניסטער גראַנדי, וועלכער האָט שאַרף קריטיקירט דעם פראַנצויזישען ענטוואָפענונגס פּלאַן, זאָגענדיג, אַז דער פראַנצויזישער פּראָיעקט איז אַ „פּאָליטיק פון פּערפעקשאַנען ענזאַיזם" און אַז זיינע פאָדערונגען איז ער איועק נאָך ווייטער, ווי די פאַרשטעהער פון די פאַראייניגטע שטאַטען און אַפילו פון קאָנצילער ברינינג.

מיניסטער גראַנדי האָט געפאָדערט, אַז מ'זאָל איינגאַנצען אויסגלייכען אַלע מלוכות אין דער הינזיכט פון בעוואָפנונג און אָפּזאָגען זיך נישט-נאָר פון אינטערוואַסער-שיפען, נאָר אויך פון גרעסערע שיפען, פון כ'עולי' ליפט-פליה-שיפען, פון שווערער אַרטילעריע, פון טאַנקס, באָמבען-אַעראָפּלאַנען און פון אַ כעמישער מלחמה.

חוץ מזה האָט ער געפאָדערט אַ רעוויזיע פון אַלע אינטערנאַציאָנאַלע אָפּמאַכען, וועלכע גאַראַנטירען נישט לויט זיין מיינונג, די זיכערקייט פון דער ציווילער בעפעלקערונג.

גענף, 10 (ספּ. טעל.) נאָך גראַנדיס רעדע האָט גענומען אַ וואָרט דער דעלעגאַט פון יאַפּאַן, מאַטסידאירא, וועלכער האָט צוג. אַנד. ערקלערט, אַז נישט אַכטענדיג אויף די בעדויערענסווערטע געשעהענישען אויפ'ן ווייטען מזרח, שטרעבט יאַפּאַן צו בעשעפטיגען זיך מיט דעם ענטוואָפענונגס-פּראָבלעם, און זי האָט געשיקט אַ דעלעגאַציע, וואָס זאָל מיטאַרבייטען מיט אַלע מלכות איבער'ן בעגרעניצען די בעוואָפענונגען.

מאָרגען וועט מיט גרויס פאַראינטערעסירונג דערוואַרט די רעדע פון דעם סאָוויעטישען דעלעגאַט, ליטווינאָוו.

„לינת הצדק" לאָדז, ציגעלניאַ 17.

פיזיקאַליש טעראַפּישער קאַבינעט

איז טעטיג טעגליך פון 11—1 מיטאָג און פון 4 ביז 6 אָוועג בעפינט זיך אונטער דער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר-ספּעציאַליסט.

קוואַרץ-לאַמפּ, די טערמיע, סאָלוקס, עלעקטרישע בעדער.

287

„המרכז העברי" ע"ש ד"ר י. נ. שמחוני רח' פּיל-ודסקי 66 אולם „המכבי" גדנסקה 40

היום ביום החמשי (11/2) ב 8.15 שעות בערב תערך

אקדמיה נהדרה מוקדשת לאחד-העם

פּרוגרמה: 1) נאום פתיחה . . . ה' מ. לימו

2) הרצאה . . . . . . דר. י. פרנקל

3) רצי-טציות . . . . פרופ' י. לוינצוויג

4) שירים . . . . . ה' ב' קרפּיבניק

ע"י המנצח – הפּרופ' פייבישיס

854

כל העברים מוזמנים.

ביום א', 14/2, הרצאת הד"ר ה. אגרמין ע"ד הגולה: „תכונגם ... ו בצילים בורות ים יש"... בשלון רח' פּיל-ודסקי 66

דעם טיפסטען מיטלייד דריקען מיר אויס אונזער געשעצטען מיטגליד משה גאָוואַ-בקי נ"י מיט דער גאַנצער פאַמיליע צוליב'ן טויט פון זיין אינפערגעסליכער מוטער

צירעל נ. ע.

אין דער אַרבייט לטובת דעם בעקער-פאַך וועלן איהר אַ טרייסט געפינען.

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

די פאַרוואַלטונג פון בעקער-צעך אין לאָדז

857

נאָך קורצע שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 65 יאָהר אונזער טייערע און אומפאַרגעסליכע מוטער, שוויגערמוטער, גרויסמוטער, שוועסטער, שוועגערין און מאַמע

אשת ר'

נ. ע. געלע פייוועל ז"ל ווינער

(געבוירענע בוזיק)

די לויה קומט פאָר היינט, דאָנערשטאָג, דעם 11 פעברואַר 1932, 12 אַ זייגער ביינאַכט פון טרויער-הויז שרודמיעסקאַ 87, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

856

מיר ווינשען דעם געעהרטען פּרעזעס פון פאַראיין „נושאי המטה"

ר' יוסף כשאַנאָוויץ נ"י

צו דער חתונה פון זיין טאָכטער

פרל. נאַכע כשאַנאָוויץ מיט ה' אַנשעל ראַמב

מיר ווינשען אייך פיל גליק און עוויגעס צופרידענהייט

הועד של אגודת לומדי שעורי ערב ובוקר

פּלאַץ וואָלנאָשטשי 3.

גם אני בין המברכים: דוד צבי זילבערשטיין.

855

סענסאציאנעלע ווענדונג
איז דער אויספארשונג פון דער סאראקער שחיטה

סאציאליסטישע דעפוטאטען האבען אויפגעזוכט אן׳עד-ראיה פון דער גרויזאמער עקזעקוציע. — דער עד-ראיה האט זיך אויך געזאלט בעטייליגען אין איבערגעהן דעם דניעסטר. — ווי האט ער אויסגעמיטען דעם גורל פון זיינע חברים? — סענסאציאנעלע ערקלערונג פון עדות

בוקארעשט, (יט״א) דער פיהרער פון די רומענישע סאציאליסטען דעפ. ד״ר מירעסקו האט אין אגעשפרעך מיט׳ן בוקארעשטער יט״א-פאר-שטעהער איבערגעגעבען איהם די רעזולטאטען פון דער אויספארשונג, וועלכע ער האט צוזאמען מיט׳ן פארטיי-סעקרעטאר דעפ. ד״ר לאטאר ראדאשעאנו, אין אויסטראג פון דער עקזעקוטיווע פון דער סאציאל-דעמאקראטישער פארטיי, געפיהרט אויפ׳ן ארט פון דער שוידערליכער שחיטה אין סאראקע. דער מאטעריאל, וועלכען ד״ר מירעסקו האט איבער-געגעבען דעם יט״א-פארשטעהער, איז נאך אין ער-גען נישט פערעפענטליכט געווארען און וועט ערשט אין עטליכע טעג ארום איבערגעגעבען ווערען דעם פארלאמענט.

עס איז אונז געלונגען, דערצעהלט דעפ. ד״ר מירעסקו

אויסצוזוכען אן עד-ראיה, וואס האט זיך צוגעקוקט צו דער עקזעקוציע,

וואס איז אויסגעפיהרט געווארען איבער די 6 יונגע-לייט. זיינע ערקלערונגען האבען מיר פראטאקא-לאריש פעסגעשטעלט און דעם פראטאקאל וועלען מיר פארשטעלען דעם פארלאמענט. אונזער עדות איז געווען א זיבעטער אנטיילנעמער פון דעם אומ-גליקליכען פרוב איבערצוגעהען דעם דניעסטר אין דער נאכט פון 8-טען אויפ׳ן 9-טען יאנואר. ער איז אבער נישט געקומען צוזאמען מיט די איבעריגע יונגעלייט צום אפגערעדטען פלאץ, נאר ער האט דארט זיך שוין פריהער בעהאלטען אין א דערבייאיגער גרוב, געווארט אויף זייער אנקומ, און בלויז א דאנק דעם האט ער אויסגעמיטען זייער טראגישען גורל.

פון זיין בעהעלטעניש האט אונזער עדות גע-נוי בעטראכט אלץ, וואס איז פארגעקומען אויף דעם קריטישען ארט ביים דניעסטר-ברעג. נאטירליך, ערקלערט ד״ר מירעסקו, קענען מיר נאך דערוויל צוליב פערשטענדליכע טעמים נישט פערעפענטלי-כען זיין נאמען.

אונזער עדות האט אונז איבערגעגעבען, אז ער איז נישט געקומען — ווי די איבעריגע פינף — אין הויז פון דעם שמוגלער יאן מיהאלאש (דער הויפטער דערשאסענער), וועלכער האט פערמיטעלט צווישען די יונגעלייט און איינעם פון די גרעניץ-וואך-זעלנער, געבענדיג איהם 4000 לעי שוחד. ער איז נישט געקומען צוזאמען מיט זיינע חברים, ווייל

די שוחד-סומע האט נעקלעקט בלויז פאר 5 פערזאן

(צו 800 לעי). צוליב דעם האט מיט 2 טעג פריהער די 6 פערזאניגע גרופע גרעניץ-שווארצער גע-צויגען גורל, ווער פון זיי זאל רעזיגנירען פון אריבער-געהען די גרעניץ און פערבלייבען אין סאראקע. דער גורל איז געפאלען אויף רבקה דארקאוצאן (איינע פון די דערשאסענע). ער אבער, דער עדות, האט לטובת איהר פערציכטעט, מחמת אין דער גרופע האט זיך אויך געפונען דער חתן פון דאר-קאוצאן. אין לעצטען מאמענט האט ער אבער גע-וואלט פרובירן בעווערען די סאלדאטען, אז זיי זאלען אויך איהם לאזען איבערגעהען דעם דניעסטר און צו דעם צוועק איז ער געקומען צום ברעג אויף פון זיין נאהענטער בעהעלטעניש געווארט אויפ׳ן אנקום פון די איבעריגע.

בעת ער האט געווארט אין זיין בעהעלטעניש איז אנגעקומען א שליטען, בעזעצט מיט זעלנער פון דער גרעניץ-וואך, אין שליטען האט זיך אויך געפונען קאפיטאן גאושא, דער קאמענדאנט פון דער גרעניץ-וואך-קאמפאניע. דער עדות האט גע-הערט, ווי קאפיטאן גאושא האט בעפוילען איינעם פון די זעלנער, אז ער זאל געהען אין הויז פון מיהאלאש און ברענגען די דארט פערזאמעלטע יונ-געלייט. אין דר ייפערטעל שעה שפעטער איז די גאנצע גרופע אנגעקומען.

אין 5 מינוט ארום זענען געפאלען די שאסען. קיין שום ווארנונגס-אויסרו-פען האט מען נישט געהערט.

נאכ׳ן אויסשיסען אלע 6 פערזאן — די 5 יונגעלייט און דעם שמוגלער מיהאלאש — האבען די זעלנער אנגעהויבען שלעפען די הרוגים אויפ׳ן טייך און געוואלט זיי אריינווארפען אין אן׳אפענעם שפאלט, וואס האט זיך געפונען אין מיטען פער-פרוירענעם דניעסטר. די זענען אבער דער׳ין גע-שטערט געווארען דורך דער סאוויעטישער גרע-ניץ-וואך אויף דער אנדערער זייט טייך. די סאוו-יעטישע וואך-זעלנער האבען געדראהט, אז זיי וועלען שיסען אויב די רומענישע זעלנער וועלען זיך דערנעהנטערן צום מיטען טייך.

א פערטעל שעה נאכדעם, ווי די וואך האט פערלאזען דעם פלאץ פון דער בלוטיגער עקזעקוציע איז דער בעאבאכטער — דער עדות פון דעפ. ד״ר מירעסקו —עגטלאפען פון זיין בעהעלטעניש.

איך האב שפעטער, ערקלערט ווייטער ד״ר מירעסקו, פערהערט די אלמנה פון ערמאר-דעטען מיהאלאש. איהרע דאטען וועגען דער צייט פון אנקום און אוועקגעהען פון די יונגעלייט און דעם וואך-זעלנער אין איהר הויז שטימען גענוי מיט די ענטשפרעכענדע אינפארמאציעס פון דעם לעבען-געבליבענעם יונגערמאן.

די פראגעדיע האט זיך אפגעשפילט ארום דארף בושיראוקא נעבען סאראקע. מיט וואס פאר א מיטלען די איינוואוינער פון בושיראוקא זענען אין דער צווישענצייט טעראריזירט געווארען, בעווייזט צום בעסטען דער פאקט, דאס קיינער פון די ארטיגע פויערים האט נישט געוואלט געהען מיט׳ן דעפ. ד״ר מירעסקו און זיין בעגלייטער דעפ. ראדאשעאנו, כדי זיי צו ווייזען דאס ארט פון דער עקזעקוציע. מיר האבען געמוזט — ערקלערט דעפ. מירעסקו — אליין זוכען

דאס ארט פון דער בלוטיגער שחיטה

דורך אנאלעגען, געפאדערענדיג זיך יעדעס מאל ביי די דארטיגע וואך-זעלנער. אין איין, וואס בעדעקט דאס גאנצע ארט אויפ׳ן דניעסטר-ברעג, זענען דורכגעצויגען דייטליך-קענטיגע פערגליווערטע בלוט שפורען. ווי איינוואוינער פון בישוראוקא האבען אונז שפעטער מיטגעטיילט, זענען דעם 9-טען יאנואר אין די פריהמארגען-שעה׳ן צום עקזעקוציע-פלאץ געבראכט געווארען פיער-לעשער מיט 5 גרויסע וואסער-פעסער, כדי צו ריינינגען דעם פלאץ פון די פערפרוירענע בלוט-צייכענס. דאס איז אבער נישט געלונגען, מחמת צוליב׳ן פראסט האט דאס אויסגעגאסענע וואסער תיכף געבילדעט אן׳אייז-שיכט.

דאס בלוט פון די הרוגים האט זיך נישט געלאזט אפוואשען...

אויף דער פראגע פון יט״א-פארשטעהער, צי האבען די יונגעלייט, לויט זיינע אינפארמאציעס, גע-פרובט געבער-געהען די גרעניץ אויס פאליטישע מאטיווען, ערקלערט דעפ. מירעסקו, אז לויט דיך איבערצייגונג איז עס געשעהען נישט צוליב וועל-כע עס איז פאליטישע טעמים. בלויז איינער פון די דערשאסענע, לייב רודמאן, איז געווען א קאמור-ניסט. א צווייטער, טיקיטאווסקי, האט שוין פריהער פארטיגע ריידע-פאפירען קיין ארגענטינע, אין לעצ-טען מאמענט האט ער זיך אבער געלאזט איבער-רעדען פון דערמארדעטען רודמאן, אז אנשטאט קיין ארגענטינע זאל ער געהען קיין סאוויעטען-רוסלאנד זוכען ארבייט. טיקיטאווסקי׳ס קרובים ער-קלערען, אז א הוץ די ריידע-פאפירען האט ער ביי זיך בא דגעראט 3125 לעי, וועלכע מען האט ביים הרוג שפעטער נישט געפונען.

וואס שייך

די סיטואציע פון דער גרעניץ-וואך,

ערקלערט דעפ. מירעסקו: ביים א לעגנדער ביים האט קאפיטאן גאושא געפיהרט אויסהערען פאר-ווארפען פאר זיין פערגעזעצטער מאכט, אז אויף דעם גרעניץ-אבשניט, וואס אונטערליגט זיין אויפ-זיכט, מעהרען זיך די פאלען פון איבערגעהן דעם דניעסטר. קאפ. גאושא האט אזוי ארום געוואלט ווי-סען אזוי״ מאכען פארמאל: ערשטענס, געבען אן׳עבערצייגענדען ביישפיל פאר אנדערע, וואס ווי-לען שווארצען דעם טייך און, צווייטענס, ווייזען זיינע עלטסטע אז ער פיהרט אויס „געוויסענהאפט“ זיינע פליכטען און אז ער איז בעשולדיגט נישט צו דערלאזען, אז מען זאל ווייטער שווארצען דעם דניעסטר אויף זיין גרעניץ-אבשניט.

מיט וואס, פרעגט ווייטער דער יט״א-פאר-שטעהער, ערקלערט זיך עס, וואס די אפיציעלע אויספארשונג האט געגעבען גאנץ אנדערע רעזול-טאטען ווי די פערשידענע פריוואטע אונטערזוכונ-גען? דאס ערקלערט זיך דערמיט, ענטפערט דעפ. מירעסקו, וואס גענעראל מארקאוויטש, וועלכער האט געפיהרט די אפיציעלע אויספארשונג האט זיך בא גרעניצט דערמיט, וואס ער האט אויסגעהערט בלויז דעם קאמענדאנט פון דער גרעניץ-קאמפאניע (קאפ. גאושא) און די פאליציי-ארגאנען. ער האט זיך אבער אבגעזאגט אויפצונעמען און אויסצוהערען עדות, וואס האבען זיך צו איהם געמאלדען פון דער ציווילער בעפעלקערונג.

אויך ביי דער צווייטער אויספארשונג, וואס איז איהר איז צוגעצויגען געווארען א דעלעגאט פון יוסטיץ-מיניסטעריום, האט מען פון 50 אפגעמאל-דענע עדות ארויסגעבעטען, אהן איבערקלייבען, בלויז פינף.

עס איז ווערט צו פערצייכענען, שטעלט פעסט דעפ. מירעסקו, אז גענעראל מארקאוויטש האט, פיה-רענדיג די אויספארשונג, אפילו נישט געפונען פאר נויטיג צו בעזוכען דאס ארט, וואו די בלוטיגע עק-זעקוציע איז אויסגעפיהרט געווארען.

קיינער האט קיינמאל נישט געהאט ברעה, ערקלערט לסוף דעפ. ד״ר מירעסקו דעם יט״א-פארשטעהער צו מאכען פעראנטווארטליך פאר דער סאראקער-שחיטה העכערע מאכט-ארגאנען אדער גאר די רעגירונג. נישט קוקענדיג אבער דערויף האב איך פון א געשפרעך, וואס איך האב געהאט מיט׳ן אינערן-מיניסטער ארזשיטאיאנו, ארויסגע-טראגען די איבערצייגונג, אז די רעגירונג ווינשט זיך נישט, אז די סאראקער-טראגעדיע זאל איבעראנטי אויפגעוויקעלט ווערען.

גרויסער סקאנדאל אין רומענישען פארלאמענט אין צוזאמענ-האנג מיט דער טראגעדיע סאראקער-געשעהעניש

בוקארעשט (יט״א) אויף דער לעצטער זיצונג פון רומענישען פארלאמענט האט גענומען דאס ווארט דעפ. לעאנקא פון דער דעמאקראטישער פויערים-פארטיי און בעסאראביען און האט אין שארפע ווערטער געשילדערט די שוידערליכע גע-שעהענישען אין סאראקע, דער רעדנער ערקלערט, אז פאקטיש געפינען זיך די בעפעלקערונג פון בע-סאראביע אויסערן געזעץ. נאך די ווערטער איז אין פארלאמענט אויסגעבראכען א גרויסער סקאנ-דאל און די זיצונג איז איבערגעריסען געווארען.

ווי מען רעכענט וועלען די מעהרהייטס-דעפוטאטען שוין מעהר נישט דערלאזען צו בעריהרען אין פארלאמענט די סאראקער-געשעהענישען, הגם דער פרעמיער יארגא האט פערשפראכען צו שטיצען די בילדונג פון א נייער אויספארשונגס-קאמיסיע.

די יודישע דעפוטאטען האבען צוזאמען מיט די סאציאליסטען און איניגע נאציאנאל-צאראניסטען אריינגעטראגען דערוויל א פארמעלען פארשלאג וועגען בילדען א פארלאמענטארישע אויספארשונגס קאמיסיע פאר די סאראקער-געשעהענישען.

די דייטשען אטאקירן
ליטע, דעם פעלקער-בונד און פראנקרייך
פאר דער שטעלונג צו דעם ענין-מעמעל

בערלין, 10 (ספ. טעל.) די דייטשע פרעסע קלאגט זיך, אז די האנדלונג פון ליטע בנוגע דעם פעלקער-בונד איז פשוט אן׳אומאנ-שטענדיגע.

דער ליטווישער דעלעגאט ביי דער פעלקער-ליגע, מיניסטער זאוניוס, איז אויף דער ידיעה וועגען מעמעלער אטענטאט, שנעל ארויסגעפאהרען פון גע׳ף, גישט ווארטענדיג וועגען דעם פריהער דעם סעקרעטאריאט פון דער פעלקער-ליגע. דאס ווערט אויסגעטייטשט אלס דיפלאמאטישע חוצפה, וועלכע איז אויסגערעכענט אויף אויסצומיידען שמועסן מכוח דעם ליטווישען אטענטאט אין מעמעל.

אפילו דער סאציאליסטישער „פארווערטס“ בעהאלט נישט זיין עמפערונג, פארווארפענדיג די ליטווינער, אז זיי ווילען אפשלעפען די דיסקוסיע וועגען דעם אטענטאט אין מעמעל.

— „אויב אזא נרחה וועט פארקומען — שרייבט דער „פארווערטס“ — וועט דער דאזיגער שריט דערוועקען אין דעם דייטשען פאלק אומצוטרוי צו דער פעלקער-ליגע, וועלכע האט נישט פארגעזעהען אזא מין עווענטואליטעט. מען קאן אויך נישט האפען אויף דער לאיאליטעט פון פראנקרייך, מחמת די פראנצויזישע רעגירונג, אויב עס האנדעלט זיך וועגען דער פערמינדערונג פון די דייטשע השפעות אין קאוונער ליטע, וועט זי זיך שטענדיג שטעלען אויפ׳ן צד פון די ליטווינער. בנוגע דער אויטאנאמיע פון מעמעל, וועט פראנק-רייך נישט פערנעהמען קיין פאזיטיווע שטעלונג“.

— דער „קראנקער“ מיניסטער — שרייבט סארקאסטיש די דייטשע פרעסע — האט געגעגענ-פערט — דערוויל קאן איך אייך גארנישט זאגען, מחמת מיין געזונד-צושטאנד דערלויבט מיר נישט צו פערנעהמען זיך מיט פאליטיק. וועגען די מע-מעלער געשעהענישען האב איך זיך דערוואוסט פון די צייטונגען. אז איך וועל געזונט-ווערען וועל איך צוריקקומען קיין גענף און איך וועל נישט אויסמיידען צו רעפערירען וועגען דעם אזוי-גערופענעם, מלוכה אטענטאט.

דער דייטשער געהילפס-מלוכה-סעקרעטאר פאן-בילאוו האט איבערגעגעבען דעם גענעראל-סעקרעטאר פון דער פעלקער-ליגע א מעמאריאל, אין וועלכען ער דריקט אויס דעם פערדרוס, הלמאי עס איז נאך דינסטאג נישט אנגעהויבען געווארען א דיסקוסיע וועגען ענין מעמעל.

בעת דער מיניסטער זאוניוס איז אדורכגע-פאהרען בערלין, האבען איהם די דייטשע זשור-נאליסטען געפרעגט וועגען דער שטעלונג פון דער קאוונער רעגירונג צום ענין-מעמעל.

צום ליטווישען פטש אין קלייפעדא

לענדס-דירעקטאר פון מעמעל-געביט פארדשוס

ליטווישער אויסערן-מיניסטער זאוניוס

פאר 2 מיליארד דאלאר
האט יאפאן געוואלט אפקויפען דעם רוסישען אמורער קאנט

ניו-יארק, 10 (ספ. טעל.) א גרויסען טומעל האט ארויסגערופען די רעדע פון׳ם געוו אמעריקאנישען קאנסול אין כארבין, וועלכע ער האט געהאלטען אויף א פאליטישען באנקעט אין ניו-יארק.

ער האט געטענהט אז יאפאן האט איידער דעם מארש אויף מוקדען, זיך געווענדעט צו סאוויעט-רוסלאנד מיט דעם פארשלאג צו אפקויפען דעם אמורער קאנט, פארליינענדיג דערפאר 2 מיליארד דאלאר, אויסגעצאהלט אין ראטעס, אין משך פון 10 יאהר.

די סאוויעטישע רעגירונג האט אפגעווארפען די אפערטע, נישט וועלענדיג פערלירען דעם צו-טריט צום שטילען אקעאן.

דער יאפאנישער גענעראל-קאנסול אין כארבין האט זיך 2 מאל געווענדעט צו סאוויעט רוסלאנד מיט דער דאזיגער פראפאזיציע, און איצט האט עס אויך געטון דער ציווילער גיבערנאטאר פון דער שטאט כאזי. די אלע בעמיהונגען האבען אבער צו גארנישט געבראכט.

די אמעריקאנישע פרעסע שרייבט צו די דאזיגע רעוועלאציעס א סך ווארג, מחמת דאס זאל עדות זאגען דערויף, אז יאפאן שטרעבט צו בע-הערשען דעם מזרח-סיביר-שטחים פון סאוויעט-רוסלאנד.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז.
11 פעברואר 1932

דער פראנט געגען היטלער'ן

די פראגע וועגען דער קאנדידאטור פון הינ-דענבורג'ן אויף פרעזידענט פון דייטשלאנד שטעהט ווידער אין צענטער פון געזעלשאפטליכע אינטע-רעס אין דייטשלאנד. דער בערלינער אבערבירגער-מייסטער זאהם האט געבילדעט א קאמיטעט, וועל-כער האט דעם ציל צו-צו-גרייטען די דאזיגע קאנ-דידאטור. אין קאמיטעט געהען אריין די אנגעזע-הענסטע פארשטעהער פון דער וויסענשאפט, ליטע-ראטור, ווירטשאפטליכע און געזעלשאפטליכע ארגא-ניזאציעס. זאהם בעמיהט זיך צוצוגעבען דעם קא-מיטעט אן איבערפארטייאישען כאראקטער, אבער דער גרעסטער טייל פערזאנען, וואס זיצען אריין אין קאמיטעט, געהערען צו די מיטעלע פארטייען: צו דער שטאטס פארטיי, צענטער און פאלקספארטיי.

דער קאמיטעט האט ארויסגעלאזט אן אויפ-רוף, אין וועלכען אלע דייטשען אהן אינטערשייד פון פארטייאן ריכטונגען ווערען גערופען זיך צו פעראייניגען ארום דער קאנדידאטור פון הינדענ-בורג'ן. דער ציל פון זאהמ'ס קאמיטעט איז ארויס-צושטעלען הינדענבורג'ן אלס נאציאנאלען קאנדי-דאט ביי די פרעזידענטען-וואהלען. עס איז פ רהא א האפנונג, אז הינדענבורג וועט זיך נישט אפזא-גען ארויסצושטעלען זיין קאנדידאטור, אויב די זאך וועט אננעהמען אזא פארם.

צווישען די רעכטע גרופען האט זאהמ'ס קא-מיטעט קיין סימפאטיע נישט ארויסגערופען. די נאציאנאל-סאציאליסטען רעדען ארום די פראגע וועגען אן'אייגענעם קאנדידאט. די נאהענטסטע מיטארבייטער פון היטלער'ן האבען, ווייזט אויס, געוואלט ווירקען אויף איהם, ער זאל ארויסשטע-לען זיין אייגענע קאנדידאטור. א מניעה דערצו איז געווען דער אומשטאנד, וואס היטלער איז נישט קיין דייטשער בירגער. ווי עס ווייזט זיך איצט ארויס, איז אפילו די דאזיגע מניעה אויף א יוניצי-גען אופן אויסגעמיטען געווארען. דהיינו, היטלער'ס רעכטע האנד, ד"ר פריק, האט, דינענדיג מיניסטער אין טירינגען צוגעזאגט, זיכערשטעלענדיך, בלויז פארמעל, היטלער'ן אויפ'ן מליכה-פאסטען אלס שיף פון דער זשאנדאמעריע. לויט דער דיי-טשער קאנסטיטוציע בעקומט יעדער, וועלכער ווערט פערעכענט אלס מלוכה-בעאמטער, אויטא-מאטיש בירגער-רעכט. היטלער איז אזוי ארום גע-ווארען א דייטשער בירגער. אבער קיין ענטשיידענד ווארט האט נאך דער פיהרער פון די ראסיסטען דערוויייל נישט געזאגט.

אין א שווערער לאגע געפינט זיך די נאציא-נאלע פארטיי. קיין אייגענעם פאסענדען קאנדידאט האט די פארטיי נישט, שטימען פאר היטלער'ן ווי-ל ז נישט די מיטגלידער פון דער פארטיי, ווידער צושטעהן צו זאהמ'ס קאמיטעט קענען זיי נישט צוליב פאליטיש-פארטייאישע טעמים.

א רעזערוו שטעלונג האבען דערווייל אנגע-נומען אויך די מיליטערישע ארגאניזאציעס (דער שטאהלהעלם א. א.) דערפאר אבער צווישען די מעסיגע און לינקע גרופען, א חוץ די קאמוניסטען, הערשט א פולשטענדיגע איינינקייט בנוגע דער קאנדידאטור פון הינדענבורג'ן; אויך די סאציאל-דעמאקראטען האלטען, אז ביי די געגעבענע בע-דינגונגען איז הינדענבורגס קאנדידאטור די פאס-סיגסטע.

די אנטי-היטלעריסטישע פעראייניגונג, דער „אייזערנער פראנט", וואס האט נישט לאנג געבילדעט, ווייזט ארויס א שטארקע אקטיוויטעט און האט, ווייזט אויס, א בודייטענדען ערפאלג. אין דער ארגאניזאציע געהערן אריין: דער רעפובליקא-נישער רייכסבאנער, די ארבייטער, פראפעסיאנעלע פעראיינען, די ספארט-פערבאנדען פון די אר-בייטער. די אלגעמיינע צאהל מיטגלידער, וואס גרופירען זיך ארום דער נייער ארגאניזאציע, בע-טרעפט שוין קרוב 6 מיליאן. אויב אלזא ארום דער קאנדידאטור פון הינדענבורג'ן פעראייניגען זיך אלע מעסיגע דעמאקראטישע עלעמענטען, וועט דער „אייזערנער פראנט" ארום די לינק-דעמאקרא-טישע. אזוי ארום האט זיך מיט א מערקווירדיגער שנעלקייט געשאפען א געמיינזאמער פראנט, וואס פעראייניגט דאס גאנצע אנטיראסיסטישע און אנטי-פאשיסטישע דייטשלאנד.

פ. פ. ה.

געלעהרטע פון דער גאנצער וועלט
יודען, ווי בלויז יודען
בעוואונדערן די גראנדיעזע אויפטוען פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט.
שטעה נישט אן א זייט פון דער
— גרויסער ארבייט! —

קודם כל — גלויבען און צוטרוי

דריי רעדעס פון דריי סענאטארען: אן'אוקראינער, א ווייס-רוס און א יוד

אויף איין און דערזעלבער בודזשעט-זיצונג פון סיים האבען גענומען א וואָרט דריי רעגירונגס-געטרייע פארשטעהער פון די נאציאנאלע מינדער-הייטען, מיטגלידער פון דעם סענאציע-קלוב: דער אוקראינער פעווני (ס'איז נישט אינגאנצען פעווגע. צי איז ער נישט א קרוב פון פעטליורען), דער ווייסרוסישער דעפוטאט שימאנאווסקי און דער יודישער דעפוטאט יעגער. זיי האבען גערעדט אזוי ווי עס דארפען רעדען מיטגלידער פון קלוב, אויף וועלכען די רעגירונג שטיצט זיך. און עס איז קיין וואונדער נישט, וואס דער סענאציע-ארגאן „גאזעטא פאלסקא" איז פון זיי זעהר צופרידען. די ערשטע צוויי האבען אנגעוויזען, אז אויף די קרעסען, וועלכע זיי רעפרעזענטירען, קומט פאר א לאיאלע און אלץ נעהנטערע צוזאמענארבייט צווישען דער ארטיגער בעפעלקערונג און דער פויליש. אז די קולטורעלע אינסטיטוציעס ענט-וויקלען זיך זעהר גוט א. א. וו.

דער יודישער דעפוטאט יעגער האט נישט געקאנט, אפילו ביים בעסטען ווילען, זיין אזוי אפטימיסטיש געשטימט. ער האט געמוזט מודה זיין, אז די עקאנאמישע לאגע פון דער יודישער בע-פעלקערונג איז א פערצווייפעלטע. ער האט אפע-לירט צו דער רעגירונג זי זאל זעהן ארויסברענגען די יודישע בעפעלקערונג אויף דער מדרגה. ביי וועלכער אויך די יודען זאלען זיך קאנען בעטיי-ליגען אין דעם „געזעץ פון ארבייט". „נישט קיקענ-דיג, - האט ער געזאגט, — אויף גלויבען און צוטרוי פון דער יודישער בעפעלקערונג צו דער איצטיגער רעגירונג, זענען די נויטען פון דער דאזיגער בעפעלקערונג אין פיל געביטען נישט געווארען בעפרידיגט".

די דערמאנטע דריי רעדעס קאמענטירט דער ארגאן פון דעפ. גרינבוים „נ. ס." אויף פאלגענדען אופן:

ציערשט גלויבען און צוטרוי, דינסטען אין אונטערטעניגקייט און דאן א נעבעכדיגער צפעל און אן אנגעדרייסט מורמלען, אז די לאגע איז האפנונגסלאז. דאס שאדט נאטירליך נישט אין דעם אויספיהר צו לויבען די רעגירונג און אויסדריקען איהר אנערקענונג און דאנק. פונקט ווי די פעסט-שטעלונג פון דעם סענאטארישען רב לעווין צו ערקלערען (אלץ נאטירליך אין נאמען פון דער יודישער בעפעלקערונג,) אז ער וועט שטימען פאר דעם בודזשעט.

אם דערצו זעצן זיי פארן: אי פעווגי, אי יעגער, אי ווישליצקי, אי לעווין: כדי צו ברעכען דעם פארלאמענטארישען קאמף פון די נאציאנאלע רעפרעזענטאנצען. סיי פון די אוקראינער, סיי פון די ווייסרוסען, סיי פון די יודען... אט דאס איז זייער ראלע, דערצו האט מען זיי מיט חסד גענומען אויף דער ליסטע פון „איינס:ל". און זיי ערפילען אויס דאנקבארקייט זייער ראלע גענוי, געהארכזאם און מיט פלייס.

און עס איז גארנישט קיין וואונדער, וואס נאך דער דעפילארע פון די דאזיגע דריי „פרעמד-פאלקעישע" סענאטארען האט דער אמת פוילישער סענאטאר, דער געוו. מיניסטער סטאנעוויטש, געקאנט זיך ערלויבען צו ערקלערען, אז אויך ער אין אנדערע קרעסע-דעפוטאטען רעפרעזענטירען די יודישע און ווייסרוסישע בעפעלקערונג פון די קרעסען. מאצקעוויטש אין זיין צייטונג די ווילנער „סלאווא" און דער פראפעסאר שימאנסקי — זיי האלטען זיך פאר די פארשטעהער פון דער יודישער בעפעלקערונג, מיתם טאקע אין אונזער נאמען. פאר אונזער וואויל האבען זיי געשריבען זייערע בעקאנטע אנטי-יודישע ארטיקלען בעת די עקס-צעסען אין ווילנע. דאס האבען זיי מסתם אין אונזער נאמען בעהיגדעלט אין זייערע בלעטער די פראגע וועגען באיקאטירען די יודען...

שוועער צו געפינען א דייטש,

וואס זאל נישט האבען א ביסעל יודיש בלוט אין זיינע אדערען

עס זעהט מיר אויס, שרייבט צביון אין „פאר-ווערטס", אז היטלער ווערט אלץ מעהר סטאטעשנע, וואס ניהנטער עס דוכט זיך איהם אויס, אז ער קומט צו דער מאכט. היטלער האט אין דער לעצ-טער צייט אפילו אויפגעהערט צו האלטען זיינע גיפט-בעקאנטע יודען-פרעסערישע דרשות.

נאר עס קאן זיין, אז איך בין אין דעם פרט א ביסעל צו אפטימיסטיש. עס איז מיין מיינונג, אז די יודען אין דייטשלאנד דארפען זיך איבערהויפט נישט שרעקען פאר דעם אנטיסעמיטישען פראגראם פון היטלער'ס נאציאנאל-סאציאליסטישער פארטיי נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס איז איז ברוטאלע.

דאס אנטיסעמיטישע פראגראם פון דער נא-ציאנאל סאציאליסטישער פארטיי פאדערט:

1. אלע יודען, וועלכע האבען זיך בעזעצט אין דייטשלאנד זינט דעם 2-טען אויגוסט 1914, זאלען ארויסגעטריבען ווערען פון לאנד.

2. די יודען זאלען בעזייטיגט ווערען פון די פעראנטווארטליכע שטעלעס, וואס זיי פערנעהמען איצטער.

3. נישט צו דערלויבען יודען זיך אנזו-שליסען אן דער ארמעע און פלאט און זיי זאלען אנשטאט דעם צאהלען א ספעציעלען שטייער.

4. יודען זאלען נישט צוגעלאזט ווערען אין די שולען און אין די אוניווערזיטעטען.

5. צייטונגען, אין וועלכע עס ארבייטען יודען, אדער וועלכע בעלאנגען צו יודען, זאלען מוזען פערעפענטליכען דעם דאזיגען פאקט אויף דער ערשטער זייט, מיט א הויפט-קאפ און אויך מיט א מגן דוד.

6. ערד זאל נישט פערקויפט ווערען צו יודען.

7. יודען זאלען נישט קאנען זיין קיין לעה-רער אין די מלוכהשע אדער אין די מוניציפאלע שולען.

דאס אלץ איז געווים זייער ברוטאל, אבער אין היטלערס אנטיסעמיטישען פראגראם איז פער-האן איין פונקט, וואס איז די בעסטע און שטארק-סטע שוץ פאר די דייטשע יודען. דער פונקט איז, אז פאר יודען דארפען בעטראכט ווערען אויך אלע דייטשען, וואס האבען יודיש בלוט אין זייערע אדערן און היטלער גייט אזוי ווייט ווי ביז דעם יאהר 1852. עס הייסט, אז היטלער בעטראכט פאר יודען אלע דייטשען, וועמעס עלטערען עס האבען נאך בעלאנגט צום יודישען גלויבען אין יאהר 1852.

ווען אט דער פונקט פון היטלערס פראגראם זאל דורכגעפיהרט ווערען, וועט מען קוים קענען געפינען איין פאמיליע פון דער דייטשער אריסטא-קראטיע און פון דער דייטשער העכערער בורזשו-אזיע, וואס זאל נישט ערקלערט ווערען פאר יודיש.

פאר די לעצטע 80 יאהר האבען זיך אין דייטשלאנד אויסגעשמד'ט זייער א גרויסע צאהל יודען און כמעט אלע פון זיי זענען געווען פון די רייכע און געבילדעטע, וועלכע האבען זיך שפעטער אויך פערמישט נישט נאר מיט דער דייטשער הויכער בורזשואזיע, נאר אויך מיט דער דייטשער אריסטאקראטיע; און אויב היטלערס פאדערונג זאל דורכגעפיהרט ווערען וועט אפילו דער „פעל-קישער בעאבאכטער", די אפיציעלע צייטונג פון די היטלעריסטען, זיין איינע פון די ערשטע, וואס וועט מוזען ארויסשטעלען א מגן-דוד אויף דער ערשטער זייט. ווארעם צווישען די אנטיסעמיטען אין דייטשלאנד איז די פראפארציע פון יודיש בלוט א בעזונדערס גרויסע. מען וועט אפילו נישט דארפען זוכען די אפשטאמונג פון דאס יודישע בלוט אזוי ווייט ווי ביז'ן יאהר 1852; מען וועט עס געפונען א סך נעהענטער און פריהער.

און ווי איך זעה פון די לעצטע בעריכטען פון דייטשלאנד האבען די „נאציס" שוין איצט א רעכט ביסעל צרות פון זייער יחוס פראבלעם. עס איז איינפאך שווער צו געפינען אין דייטשלאנד א דייטש, וואס זאל נישט האבען א ביסעל יודיש בלוט אין זייערע אדערן.

בעריהמטע יודישע קינסטלער

אויף גאסטראלען אין עסטרייך

אין דער גייסטיגער מדבר פון עסטרייכישען יודענטום איז צייטווייליג אריינגעטראגען א בע-לעבענדיגער פרישער ווינד. מיטאמאל האבען זיך בעוויזען אין וויען גייסטיגע יודישע כוחות פון אויס-לאנד, וועלכע האבען א ביסעל אויפגעלעבט דעם איינ-געשלאפענעם וויענער יודישען עולם און דערוועקט אויפסניי א געוויסען אינטערעס פאר יודישער קול-טור און פאר גייסטיגע יודישע ווערטען.

מאלי פיקאן האט אנגעהויבען דאס „סעריען-געזעץ". וואכענלאנג זענען גרויסע יודישע מאסען געלאפען זעהען און הערען די אין שענעם ווינער בירגער-טעאטער. פון אוועגד צו אוונד איז דער גרויסער טעאטער-זאל געווען פולער און פולער. אויך קריסטליכער עולם זעהט גערן די דאזיגע אמע-ריקאנער יודישע קינסטלערין.

אינטערעסאנט און פולקאם ביי איז געווען אויך אן'אנדערע ערשיינונג. ס'רוב גירלס אין „יאנקעלע" (דעם פיעס, וואס מאלי פיקאן האט געשפילט), זע-נען געווען קריסטליכע מיידלעך, ווייל אין וויען איז נישט אויפצוטרייבען א גענוגענדע צאהל טעאטער-טענ-ניש-אויסגעבילדעטע מיידלעך. נו, ווי שעהן איז יעווען דער יודישער לידער-טעקסט אין מויל פון די שיקסעס! אויפ'ן געביט פון קונסט, ספעציעל ביי טעאטער און מוזיק ווייל דער וויענער קריסט נישט וויסען אפילו פון אנטיסעמיטיזם. ס'איז גע-ווארען נאטירליך. אזוי ווי אינטערנאציאנאלע גירלס זינגען היינט דייטש, מארגען ענגליש, פונקט אזוי מעגען זיי זינגען אויך יודיש אדער העברעאיש.

קוים האט מאלי פיקאן זיך געזעגענט מיט וויען, איז אנגעקומען דר. פויל בארטאנאו, אט דער גרויסער רוסישער כאראקטער-קינסטלער, וועלכער שטעהט היינט שוין מיט בידע פיס אויף דער יד-

(קארעספאנדענץ פון וויען צום נ. פאלקסבלאט)

דישער ביהנע, נאכדעם ווי ער האט העכער צוואנ-ציג יאהר געדינט רוסישע גענער אין רוסישער קונסט. און צוליב דאנקבארקייט פאר וויען, וואו ער האט זיך אויסגעהיילט פון דער רוסישער אסי-מילאציע, בעווייזט ער דעם וויענער עולם מוכ-על שעהן זיין קלאסישען אופן טעאטער-שפילען.

אויך דא לויפט דער עולם מאסענווייז אין יד-דישער טעאטער. ווי מען וואלט וועלען אבכאפען און שאפען זיך אין הארצען א יודישער קולטור-רעזערוו אויף א לאנגער צייט. די פארשטעלונגען זענען אויס-פערקויפט אויף טעג שפעטער, מען בעשטעלט ביי-לעטען טעלעפאניש. און טעלעגראפיש פון די ווי-נער גרויסע צייטונגען זינגען איהם שירות ותש-בחות. פלוצלונג געפעלען זיי אויך די אנדערע הוי-

מישע וויענער יודישע אקטיארען, וואס הונגערן א גאנץ יאהר און מוטשען זיך מיט דעם איינמען, פערגעסענעם יודישען טעאטער אין וויענער נעסטא אהן א ווארט פון אנערקענונג, אהן דערמוטיגונג, אהן עולם און אהן פרנסה. די קינסטלערישע ווערק ליכקייט באראטאוס שאפט א בעציהונג פון דרך ארץ און הויכער אכטונג צום יודישען טעאטער אויך ביי די גוים, און דאס איז דער בעסטער אגי-טאטאר ביי יודען.

די תימנ'ער קינסטלערין שרה אסתר חלוי איז אין יודישען קונסט-וועלטעל א גאנץ נייע ערשיינונג פאלקסלידער פון ארץ-ישראל, פון תימ'ן פון אנ"ער בישען פאלק, פון שפאניאלישען יודען ... אלץ דינג דראמאטיזירט אויף דער ביהנע, פארשטעלענ-דיג כאראקטער'ן אין מאסקעס, בעוועגונג און מימיק — דאס איז א נייע שטיק יודישע קונסט. ... יונג אויף העברעאיש, אויף א ווייכען, ליבליכען ספא-ניאליש-אריענטאלישען שטייגער מיט א וואונדער-בארער מוזיקאלישער דיקציע פון העברעאישען ווארט, דער דאזיגער בייער העבראישער קונסט-זשאנר האט אין זיך גרויסע ענטוויקלונגס-מעגליכ-קייטען און עפענט דעם אייראפעאישען יוד די אויגען איבער א גאנץ אומבעקאנטען שטיק יודיש לעבען.

פראפעסאר מאקס ריינהארדט האט זיך גענומען זיין וויענער טעאטער, כדי בעווייזען זיך צום ערשטען מאל פאר דער אייראפעאישער קונסט-קריטיק. (יט"א).

מ. א. טענענבלאט

פראפ. אלבערט איינשטיין,
פראפ. דובנאוו,
ד"ר זשיטלאווסקי,
פראפ. פרויד
אט די גרויסע געלעהרטע האבען פערבונדען זייער נאמען מיט דעם יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט. ווער עס העלפט אויפבויען דעם אינסטיטוט, דער ערפילט זייער ווילען.

אגט צו'ליב ציוניזם

אַ פּאַסירונג צווישען אַ לעמבערגער פּאָרפּאָלק אין פּאַריז

פּ אַ ר י ז. „ציוניזם און גט! — וואָס אין פּאַריז קען אַלץ פּאַסירען?! — אַ מאַן גט'ניך מיט זיין פרוי צוליב ענטוישונג אין ציוניזם. וואָלט איהר געגלויבט אַמאָל, אַז צוליב ענטוישונג אָדער בעגייס־טערונג פאַר'ן ציוניזם קען מען זיך גט'ן? — דער רב איז טאַקע געווען זעהר פערוואונדערט, ווען די יונגע פרוי איז אַריינגעקומען צו איהם און שטיל אַ זאָג געטון: —

— רבי, איך וויל זיך גט'ן.

— צוליב וואָס?

— צוליב ציוניזם —

— וואָס? — און קינדער האָט איהר ?

— יאָ, דריי קינדער.

— אָבער וואָס איז די סיבה? — ציוניזם? —

די יונגע פרוי האָט פערדעכטיג זיך אַרומגעקוקט אין בית־דין שטיבעל: —

— קען איך בלייבען מיט אייך אַליין, רבי?

— יאָ.

דער רבי האָט אַלעמען געהייסען אַרויסגעהן, מיין מאַנ'ס עלטערען זענען אַלע אַסימילאַטאָרען, די יונגע פרוי האָט אָנגעהויבען דערצעהלען;

איך שטאַם פון לעמבערג, מיין מאַן — אויך. זיי האָבען בשום אופן נישט צוגעלאָזט צו אונזער שידוך, ווייל איך האָב געשטאַמט נישט פון רייכע עלטערען און איך אַליין האָב בעקומען אַ נאַציאָנאַלע יודישע ערציהונג.

מיר האָבען זיך ליב געהאַט, מען האָט געדאַרפט זיך דעצידירען אויף אַן ערנסטען שריט און מיר האָבען דאָס געטון. מיר האָבען אין דער שטיל חתונה געהאַט, און ביידע גלייך אַוועק קיין ארץ־ישראל.

איך האָב געהאַט אַביסעל געלד, דאָס איז פאַר געקומען בעת דער בעקאַנטער פּערטער עליה, מיר האָבען זיך געקויפט אַ קליינעם פרדס איך האָב שווער געאַרבייט, עס זענען געקומען 2 קינדער. מיר האָבען געמאַכט אַ שווער, אָרים אָבער גליקליך און צופרידען לעבען אין ארץ־ישראל.

נאָר מיין מאַן איז געווען אַ סאַלאָן־קינד.

דאָס לעבען אין ארץ־ישראל איז געווען צו־שווער פאַר איהם.

ער האָט געבענקט נאָך לעמבערג, נאָך די אויס באַהמעס, נאָך טאַנץ־אָווענדען.

אָבער דעם פּאַטערס הויז איז שוין אויף אלע מאָל געווען פאַר איהם געשלאָסען...

האָט ער פערקויפט אונזער פרדס און מיר זע־נען געקומען קיין פאַריז...

איך האָב געבוירען אַ דריט קינד, מיר האָבען זיך אויסגעלערענט פּאַכען.

מיין מאַן איז מיטאַמאָל געוואָרען אַן עקסטרעם ליבקער, ער איז געוואָרען אַן אָפטער גאַסט ביי די „רויטע", דאָרט האָט ער זיך בעקענט מיט אַ חבר'טע, אַ מיאוסע אַלטע מויד, און אָנגעהויבען מיט איהר פערברענגען גאַנצע אָווענדען און טעג. איך האָב פּראָטעסטירט, האָט ער מיר גראָב גע־ענטפערט —

— נישט דיין זאַך, נאַציאָנאַליסטקע.

— אָבער דיינע דריי קינדער? — זיי דאַרפען שוין עסען.

— די קינדער געהערען דער מענשליכער גע־זעלשאַפט!

— אָבער זיי שרייען דאָך עסען!

— געה אַרבייטען.

— ביין! — איך וויל לעבען מיין לעבען, איך וויל זיך אָפּנעהמען מיינע פּאַלעסטינער שווערע יאָהרען.

עס האָבען זיך אָנגעהויבען פאַר מיר שרעקלי־כע טעג — דערצעהלט ווייטער די פרוי — פון אונזער אַמאָליגער ליבע איז קיין זכר נישט געבלי־בען. אין מיין שטוב האָט זיך אָנגעהויבען הונגער און נויט, מיינע קינדער זענען געווען הפקר. מיין מאַן האָט מען געקענט טרעפען מיט זיין „רויטער" געליבטער, אויף אַלע טענות האָט ער געענטפערט:

— דער מאַן איז פריי! —

— אַלזאָ? —

— אַלזאָ, איצט, רבי, לייד איך שוין חדשים־לאַנג מיט מיינע דריי קינדער, מיין מאַן וויל מעהר נישט וויסען פון מיר. קיין ליבע איז מעהר נישטאָ, מיר זענען בלויז אומגליקליך אָנגעבונדען אין זיך, ער לאַכט זיך אויס פון מיר. איך וויל אויך בליי־בען פריי.

— פאַרוואָס? —

— ווייל איך האָב איצט אַ געלעגענהייט רבי, איבערצובויען מיין לעבען.

— וואָס ? —

— יאָ. איך קען איצט ותונה האָבען מיט אַ מאַן, וואָס וועט געבען אַ רוהיג און גוט לעבען מיר און מיינע דריי קינדער.

דער רב האָט געשיקט רופען דעם מאַן, דער „רויטער" איז יאָ געקומען. ער איז געווען ביין אויף דער גאַנצער וועלט.

— איך האָב געאָפּפערט מיינע יאָהרען, איך האָב פערלוירען מיינע רייכע עלטערען, איך האָב מעהר קיין גלויבען נישט אין ציוניזם, איך האַלט נישט פון גט? — איך בין פריי. די קינדער ? — זאָל די געזעלשאַפט זאָרגען!

— אָבער אייער פרוי וויל דאָך אַ גט.

— אויב איהר פערשאַפט עס פערגעניגען קען איך עס איהר געבען.

מען האָט אָנגעהויבען שרייבען דעם גט, דער מאַן האָט זיך קאַלט אָנגערופען צו דער פרוי.

— איך האָב צו דיר גאָרנישט. איך האָב דיך מעהר נישט ליב!

די פרוי האָט געענטפערט: —

— לעב זיך דיין לעבען)! —

עס זענען אָנגעקומען די קינדער. דער פאָטער האָט זיי נישט צוגעלאָזען אפילו צו זיך, זיי האָבען געוויינט, : — פּאַפּאַ, פּאַפּאַ! — דער פאָטער האָט זיך אַוועקגעקעהרט צו זיי מיט דער פּלייצע און אַ פרעג געטון צום רב:

— שוין, איהר דאַרפט מיך מעהר נישט?

— ניין! —געזעגענט איך מיט דער פּאַמיליע. —

— אָה,! — האָט ער אַ מאַך געטון מיט דער האַנד — דייט געזונד און איז אַרויס!

קינדער זענען געבליבען מיט'ן „פּאַפּאַ" אויף די ליפּען, די פרוי האָט קאַלט געקוקט דעם מאַן, מען האָט נאָך אַ ווייל געהערט זיינע שנעלע טריט אויף די שטיגען, טרעהרען האָבען געראַנען פון דער פרויס אויגען.

דאקטאר ראטעוועט מיט א „זשילעט"-מעסערעל פון זיכערען טויט זיין פלימעניק

דרייסטער רעזיקאלישער עקספערימענט פון א דאקטאר

די טעג האָט אין אַ שטעטעל לעבען באַראַ־נאָוויטש פּאַסירט אַן אויסטערלישע געשעהעניש, וואָס קלינגט ממש ווי אַ לעגענדע.

אין דער שטעטעל האַנצעוויטש וואוינט אַ גע־וויסער אייזענאָוויטש ס., וועמענס זוהן עס לערנט זיך אין דער היגער פּוילישער יודישער גימנאַזיע.

מיט אַ לענגערע צייט צוריק איז צו ס. אַראָפּ־געקומען פון אַמעריקע אַ גאַסט, זיינער אַ ברודער, אַ דאָקטאָר.

דער דאָקטאָר איז אַוועקגעפאָהרען אין דער „גאָלדענער מדינה" בשעת דער וועלט־מלחמה, פון דאַן אָן איז ער ווי אין וואַסער אַריין און די גאַנצע צייט האָט מען פון איהם נישט געהערט. די פּאַמי־ליע איז געווען איבערצייגט אַז ער לעבט שוין זיכער נישט.

מיט עטליכע יאָהר צוריק גאָר אומגעריכט האָט ס. פון דאָקטאָר אַ בריף, אַז ער איז גע־זונד און גליקליך און קלייבט זיך אַראָפּצוקומען צו גאַסט צו זיינע קרובים אין פּוילען.

מיט אַ לענגערע צייט צוריק איז אָנגעקומען אַ דעפּעש, אַז ער איז אין וועג, און אין אַ געוויסען טאָג האָט ער זיך טאַקע בעווידען.

דער גאַסט האָט פערבראַכט ביי זיין ברודער אַ היבשע צייט, ענדליך האָט ער בעשלאָסען פאָהרען צוריק קיין אַמעריקע.

דעם פערגאַנגענעם דאָנערשטאָג האָט ער גע־דאַרפט פערלאָזען פּוילען.

היות אָבער ווי די קרובים האָבען זיך געזעגנט פייערליך געזעגענען מיט'ן דאָקטאָר, האָט מען ביי איהם געפּועלט ער זאָל בלייבען נאָך עטליכע טעג.

פרייטאָג־צונאַכטס האָט מען איינגעאָרדענט אַ גרויסען באַנקעט, אויף וועלכען ס'זענען אַראָפּגע־קומען אַלע קרובים, ס. האָט אויך אַרויסגעפאָדערט זיין זוהן יוסף, וועלכער לערנט זיך אין ווילנע און ס'איז געווען ליהודים, מ'האָט געפּראַוועט אַ סעודה, וואָס וועט בלייבען צו געדענקען.

ווען מען האָט געהאַלטען ביי די פיש, האָט זיך געשטעלט ס. זוהן יוסף אַ ביינדעל אין האַלז, און ער איז תיכף געפאַלען אויף דער ערד, אַהן סי־מנים פון לעבען.

די געשרייען פון די געסט און די עלטערען איז געווען אויסערגעוועהנליך.

דער דאָקטאָר האָט פּראָבירט איינציגע מעדיצי־נישע מיטלען — אָבער אַהן ערפאָלג.

פּלוצלונג איז דעם דאָקטאָר איינגעפאַלען אַ געדאַנק; ער האָט געבעטען אַלע זאָלען אַרויס פון צימער און איהם איבערלאָזען אַליין מיט'ן האַלב־פערשטאַרבענעם בן־יחיד.

דער דאָקטאָר איז אַרויסגעלאָפען אין דער ביי־איגען אַפּטייק און גענומען אַ שאַרפען זשילעט־מע־סערל, איז אַריין צוריק אין צימער, האָט זיך פער־שלאָסען מיט'ן גוסס און געמאַכט דעם לעצטען פרוב — מיט דעם זשילעט־מעסערל האָט ער גע־מאַכט יוסף'ן אַ שניט אין האַלז בידן גאָרגעל און אַרויסגענומען דעם ביין.

נאָך דער שרעקליכער אָפּעראַציע איז דער דאָק־טאָר תיכף אָפּגעפאָהרען מיט'ן אָפּערירטען יוסף ס. אין ווילנע.

מ'האָט גלייך אַרויסגערופען די בעסטע פּראָ־פעסאָרען פון ווילנע, וועלכע האָבען דעם חולה פער־נייט דעם שניט.

די היגע פּראָפעסאָרען זענען געווען איבער־ראַשט פון דרייסטען איינפאַל און טאַט פון דאָקטאָר וועלכער האָט ריזיקירט מיט'ן פלימעניקס לעבען, און מיט דעם געראַטעוועט דאָס לעבען פון יונגען בן־יחיד.

אויף דער פראַגע פון די פּראָפעסאָרען צי האָט דער אַמעריקאַנער דאָקטאָר שוין געהאַט אַזאַ פאַל? — האָט ער געענטפערט, אַז אַזאַ פאַל האָט ער נאָך קיינמאָל נישט געהאַט, און דעם פרוב וואָלט ער אויף קיין פרעמדען נישט געמאַכט, אין דעם פאַל אָבער, זעהענדיג, אַז במילא איז ער שוין געווען האַלב־טויט, האָט ער אין לעצטען מאָמענט בעשלאָסען דורכצופיהרען דעם ריזיקאַלישען עקספּערימענט.

—=:)O(:=—

יצחק ליכטענשטיין.

אין האוור

אַ שפּאַציר איבער די גאַסען און געסלעך פון דער פּאָרט־שטאָט. — סצענעס פון נאַכט־לעבען

איך מיין, אַז עס האָט נישט געקאָנט זיין בעסער — די נסיעה איז מיר געלונגען.

קוקענדיג צוריק דערמאָהן איך זיך דעם גראַ־העם סעפּטעמבער־פריהמאָרגען, ווען איך האָב פערלאָזען פּאַריז. צו מיטאָג בין איך שוין אין האַוור. מאָרגען דאַרף אָפּגעהן מיין שיף. בין איך מיר אַ פרייער מענש און וואַנדער אַרום ווי עס פּאַסט פאַר אַ רייזענדען אין אַ האַפען־שטאָט.

די אומגעגענד פון האַוור איז שעהן — אימ־פּאָזאַנט.

אין האַוור, פונקט ווי אין אַנדערע האַפען־שטעט טויג נישט לאַנג צו פערבלייבען, אָבער אויף אַ לענגערע ווייל איז עס כדאי, און אויב מען איז נישט קיין גרויסער אָנהענגער פון נאָר־מאַנדישען סדר, הייסט דאָס נישט, אַז עס פעהלט דאָ אויס דער אמת'ער שאַרפער טראָפּען. דערצו נאָך, אַז מען ווייסט, ווי אַזוי אויסצונוצען די צייט פערבלייבט שוין נישט קיין אָרט פאַר דעם פאַר־זאַמטען רייזע־פיבער.

איך האָב פיינד עקסקורסיעס. די ספּעציפישע פיהרונג — קאַרס פערטראָג איך נישט. די העפליכע אוניפאָרמירטע „גידס" האָב איך ליב בלויז אויף אַ געהעריגער דיסטאַנץ.

— מיין בעסטען דאַנק. זעהר פיין, פון אייער זייט. אויב איהר מיינט עפּעס רעכטס — אויב איהר זוכט טוריסטען — האָט איהר גאָר שלעכט געטראָפען. ווי עס זעהט זיך אויס. זענט איהר נאָך אַ גרינער אין אייער פאַך.

— ?!?!...

אַ טויב שטומע סצענע. דער קאָרעקטאָר דזשענטלמען איב'ם בעגילדעטען היטעל וואַרפט אַ פערוואונדערטען בליק אויף מיין באַגאַזש און בלייבט שטעהן אין פערלעגענהייט. דער גרויסער פראַגע־צייכען אין זיינע אויגען, האָט מיר דער־צעהלט, אַז די פילפאַרביגע צעטעלעך אויף מיין אַלטער וואַליזע האָבען שטאַרק אויסגענומען ביי דעם ליבענסווירדיגען טרעגער. מיך האָט ער נישט געזעהען. ער איז פערבלענדעט געוואָרען פון די צאַרטע ווערטער אויף די קאָלירטע האָטעל־און אייזענבאַהן — צעטעלעך. פאַר זיינע אויגען האָט געגליהט רויט אויף בלוי — „האָטעל פּאַר־טאָ ראָסאַ סאַנטראַל ד'עראָפּ, פירענצע". דערבי־בען אַ בעשיידען באַהן — צעטעלע — „ראיאַ". העכער שוואַרץ אויף גאָלד־געלב: „מאָנטע קאַר־לאָ". אַביסעל אָן אַ זייט: „גראַן האָטעל דע פּאַ־רי, ניס". און נאָך אַזוי פיל אַנדערע פּרעכטיגע נעמען: — ראַגוזאַ, ברינדיזי, טריעסט, ווענעציג, פּיזאַ, ראָמאַ, נעאַפּאָל, סאָרענטאָ, קאַפּרי, אָדער גאָר גיבראַלטאַר, אלכעסיראַס, מאַלטאַ, אַלעקסאַנ־דריאַ, קאַאירא...

אַ וואַליזע מיט אַזעלכע וועלט — בעריהמטע צעטעלעך איז אַ גענוג שווייגענדיגער קאָמפּאַניאָן אויף דער רייזע און קען דינען פאַר פערשידענע צוועקען. אויפ'ן פּאָן פון אַזאַ גלאָבטראָטערישער וואַליזקע קען מען אָפּשפּילען אַ פּרעכטיגע ראָל פון אַ נאָבעל'ען וואַגאַבונד. אַזאַ וואַליזע איז אַ טעראָר פאַר טרעגער, שאָפערען, שווייצאַרען און מעטר־ד'אָטעלען. זיי ווייסען די ביידע זייטען פון דעם מעדאַל. אָבער ווען אַן אוניפאָרמירטער טרע־גער דערזעהט אַ גוט בעקלעפּט רענצעל, ווערט איהם פרעהליכער אויף דער נשמה.

מיין רענצעל איז זיך געבליבען אויפ'ן וואָקזאַל און איך בין מיר בשלום אַריין אין אַ קליינעם שענקעל, וואו עס האָבען געליאַרעמט מאַטראָסען מיט זייערע מיידעלישע ווייבלעך.

נאָך אַן אַפּעטיטלעכען טרונק מיט אַ גוט פער־רויכערטער פּיפּקע. בין איך אַוועק צום האַפען מי־טאָג־צייט. די פּאָרט — אַרבייטער איילען צו עסען ווער אויף אַ ביציקל, ווער צופוס. גאַנץ האַוור איז אין דעם מאָמענט אויף די פיס און רעדער. עס הוי'ט נישט לאַנג און אַלע רעסטאָראַנען ווע־רען אָנגעפּראָפּט, די גאַסען ליידיג. איך בין דער איין איינציגער גאַסען־וואַנדערער.

ווען איך בין צוגעקומען צו די דאָקס האָב איך מיר אויסגעזוכט אַ בעקוועמען אָרט אויף אַ מיניאַ־טור — טעראַסע פון אַ זעהר קליינטשיקען רעסט־טאָראַן, פון דאַנען איז עס מיר געווען אַמבע־קוועמסטען צו בעטראַכטען די דאָקערס, ווען זיי וועלען זיך אומקעהרען צו דער איבעריגער־ער אַרבייט. עס איז געווען זעהר שטיל. אַ מערקווירדיגע מיטאָג־שטילקייט ביז האַלב צוויי, ענדליך קעהרען זיך אום די אַרבייטער. עס ווערט לעבע־דיגער.

איך געה מיט דער מחנה. קיינער שטערט מיר נישט צוצוקוקען זיך צו דעם גרויסען פּאָרט־לעבען.

האַוור קען איך נאָך פון די פּאַר מלחמה־ציי־טען. אַמאָל האָב איך אָבער נישט געהאַט די דרייסטקייט אַריינצודרינגען אין די אַלטע ערטער וואו מען איז נישט געוואוינט צו טרעפען אַ זיי־טיגען מענשען. היינט איז גאָר אַנדערש. היינט בין איך דאָך שוין נישט קיין זייטיגער. נישט קיין פרעמדער. איך בין אַ קליענט פון דער קאָמפּאַני זשענעראַל טראַנסאַטלאַנטיק. אַ קליענט, וואָס דאַרף מאָרגען אָפּפאָהרען און זוכט איצט זיין באַ־גאַזש אין די לאַגערס פון דער טראַנסאַטלאַנטי־שער געזעלשאַפט. דער באַגאַזש איז זעהר אַ וויכ־טיגער. דער אמת געזאָגט — נישט איך בין דער פאַקטישער פּאַסאַזשיר, בלויז מיין באַגאַזש, דער קאַסטען מיט בילדער.

עס זענען פאַרהאַן פערשידענע רייזע־טעכני־קען. די טעכניק פון רייזען איז זעהר אַן איינגע־אַרטיגע. מען קען זעהן גאַסען און נישט בעמער־קען שטעט. מען קען זעהן מענשען און נישט דער־זעהן די פּערזאָן, דעם מענש. מען קען וואַרטען אויף אַ שיף און לאַנגווייליגען זיך איב'ם האַפען.

לאַנגווייליגען זיך אין אַ האַפען! אין שמאָלע, קרומע געסלעך מיט טאַנץ — בודקעס, קנייפּעס, וואָס האָבען אַזוי האַלט אַנצורופען זיך מיט־פּאַנ־טאַסטישע נעמען פון ווייטע לענדער, פון וואַנען עס קומען די גרויסע שיפען מיט רויכערדיגע קוי־מענס; וואָס ווערען געשפּייזט פון האַלב — באַקע־טע, מוסקולעזע, טונקעלע — ברוינע גלאַנציגע פון שווייס קערפּערס. וויפיל אויסטערלישע גלוסטונ־גען האָט זיך אָנגעזאַמעלט אין אָט די פערסמאַ־ליעטע געשטאַלטען; וואָס דער רויש דאַרף זיך אויסרוישען פון זיי אין די נאַכט־קנייפּעס ?

ווען עס איז שטיל אין האַפען, ווייס איך, אַז דער ים — מענש איז אַרויס אויף דיין יאַגד אין די שמאָלע געסלעך פון דער האַפען — שטאָט. דעמאָלט געה איך אַהין, וואו דער ים־מענש פער־שיכור'ט טאַנצענדיג זיינע מיט שווייס פערהאַרע־וועטע גראָשענס. דאָלאַרען און פונטען. די טונ־קעלע בלאַנקען מיט קאָלירטע פייערלעך. זיי שריי־ען מיט בונטע צייכענס — „מימאָזאַ", „ווענוס", „עטואַל", „סטאַר", „סטעלע"...

און נאָך פיל אַנדערע נעמען.

מען געהט אַריין און אַרויס. דאָרטען זיצען אויף די הויכע באַרג — שטולען בונטגעשמינקטע שעהנהייטען. מען טרינקט אַ גלעזעל נאָך אַ גלע־זעל. די אויגען בלאַנקען. ביי דער זייט אין ווינ־קעל דרעהט זיך אַ ספּיראַלע טרעפּ אויפ'ן „מעזאַ־נין" אַרויף. יעדער איינער קען דאָ געפינען אַ גוט בריית און גאָרנישט איינזאַם געלעגער. די שמאָלע, קרומע געסלעך פון אַ האַפען — שטאָט זענען פריינד־ליך. זיי געדענקען גוט וועגען די אַלע פערבענקטע נשמות, וואָס וואַנדערען אַרום אויף אַ־ומיגע ימים.

די געסלעך פון די האַפען־שטעט זענען איי־בערפולט מיט בענקשאַפט. אַז עס וועט אין דער פינסטער עמיצער צוקומען צו אייך, אָנגעהמען פאַר'ן אָרעם, דאַרפט איהר זיך נישט דערשרעקען. אויך נישט בעליידיגען — דאָס איז געוויס אַ גוטמו־טיגער שיכור אָדער אַ פריינדליכע פרויען — גע־שטאַלט. דער בראָווער שיכור וועט אייך דער־צעהלען וועגען דיין מיידעל, וואָס איז פערבלי־בען דאָרטען אויף יענער זייט ים. די סימפּאַטי־שע פרויען־געשטאַלט האָט אַ גרויסען חשק אָפּ־וועקצושענקען אייך, אויב נישט דאָס גאַנצע לע־בען, איז יעדענפאַלס די נאַכט, דעם מאָמענט.

נעכט אין האַפען — שטעט זענען צו קורץ. עס איז פאַרהאַן אַזוי פיל צו בעזוכען. אַזוי פיל אויס־צוהערען, אַ וועלט פון אָנגעגליהטע לופט, געהיימ־נישפולע שאָטענס, אויסטערלישע בעגעגענישען, פאַנטאַסטישע מעשיות.

צו קורץ זענען די נעכט פון האַפען־שטעט ספּעציעל, ווען מען דאַרף מאָרגען אָפּפאָהרען.

נייע מלחמה-משחיתים אויפ'ן ים

א געפעהרליכע דייטשע ערפינדונג

פון ל. באראדולין.

בישם לאַנג צוריק איז אויף די וואַסערען אַרום דייטשלאַנד דורכגעפיהרט געוואָרען אַן עקספּערימענט, וואָס האָט צו זיך קיין גלייכען נישט אין דער גאַנצער געשיכטע.

אייגענטליך זיינען ענליכע עקספּערימענטען פריהער אויך דורכגעפיהרט געוואָרען. עס איז נישט געקומען מיט אַמאָל. פריהערדיגע אונטערנעהמונגען האָבען פאַר דעם אַ באַרען צווייטען, אָבער קיינמאָל פריהער איז עס נישט דורכגעפיהרט געוואָרען מיט אַזאַ פינקטליכקייט און פולקאָמענקייט, ווי היינטיגס מאָל.

דער עקספּערימענט איז בעשטאַנען אַז אין וואָס:

ערגעץ אויפ'ן ים איז געגאַנגען אַ קריגס-שיף. ציטענווייז איז זי געגאַנגען מיט פולער קראַפט, צייטענווייז האָט זי איהר שנעלקייט פאַרקלענערט, צייטענווייז האָט זי זיך אינגאַנצען אָפּגעשטעלט און צייטענווייז האָט זי פאַרקערעוועט אָן אַ זייט. פון צייט צו צייט האָבען אירע קאַנאָנען געשאָסען, אָדער זי האָט אַרויסגעלאָזען דורך ראַדיאָ אַ „עס-אָ-עס", אָדער אַ רוף נאָך הילף, אָדער אַרויסגעלאָזען אַ פאַרהאַנג פון רויך, וואָס האָט זי פאַרשטעלט פון שונא'ס אויגען. אין בכלל האָט זיך אַט די קריגס-שיף אויפגעפיהרט אַזוי ווי אַ קריגס-שיף פיהרט זיך געוועהנליך אויף ביי מיליטערישע מאַנעווערס אויפ'ן ים. און אויף אַט דער קריגס-שיף איז קיין איין לעבעדיגער מענש נישט געווען. אַלע אירע מאַניפּולאַציעס האָט זי דורכגעפיהרט לויט בעפעהלען, וואָס זיינען געקומען דורך ראַדיאָ פון אַן אַנדער קריגס-שיף, וואָס האָט זיך געפונען צעהנדליגער מיילען ווייטער.

פאַר דעם צוועק פון אַט די עקספּערימענטען האָט מען בענוצט די אַלטע און פאַרלאָזענע קריגס-שיף, די „זאַרינגען." די קאַנאָנען האָט מען פון איהר אַראָפּגענומען און איבערגעשמעלצט אין אייזען. אויף זייער אָרט האָט מען אַוועקגעשטעלט הילצערנע קאַנאָנען, כדי פון דערווייטענס, ווען מען קוקט דורך די מעכטיגסטע פעלד-גרעזער, זאָל מען זעהן „קאַנאָנען". אויף „זאַרינגען" האָט זיך געפונען אַ סיסטעם פון ראַדיאָ אַפּאַראַטען, וואָס האָבען אויפגענומען די בעפעהלען פון אַ צווייטער קריגס-שיף, און די אַלע בעפעהלען דורכגעפיהרט מיט דער מעכאַנישער פינקטליכקייט פון אַן אויטאָמאַט.

און אויף דער צווייטער קריגס-שיף, וואָס האָט זיך געפונען צעהנדליגער מיילען ווייטער, איז געווען אַ קאָמאַנדיר און ראַדיאָ מעכאַניקער. דער קאָמאַנדיר גיט אַ בעפעהל, און דער מעכאַניקער גיט אַ דריק אַ קנעפּעל, און באַלד הויבט אָן די „זאַרינגען" געהן פאָראויס מיט איהר פולער שנעלקייט. דער קאָמאַנדיר גיט אַ צווייטען בעפעהל, דער מעכאַניקער דריקט אַ צווייטען קנעפּעל, און די „קאַנאָנען" אויף „זאַרינגען" הויבען אָן צו שיסען. קיין קאַנאָנען זיינען דאָרטען נישטאָ, און זיי שיסען נישט; אָבער צוגערייטער, אויפּטייס מאַטעריאַל עקספּלאָדירט דאָרטען אויף אַזאַ אופן, אַז פון דער ווייטענס זעהט עס אויס, ווי קאַנאָנען זאָלען דאָרטען ווירקליך שיסען, און די אילוזיע איז אַ פולקאָמענע.

דער קאָמאַנדיר פון דער צווייטער קריגס-שיף גיט אַרויס איין בעפעהל נאָכ'ן צווייטען, און דער מעכאַניקער דריקט קנעפּלעך איינער נאָך'ן אַנדערען. אין דעם מאָמענט פאַרשפּרייטען זיך פון איהרע אַפּאַראַטען ראַדיאָ כוואַליעס פון פאַרשידענע לענג. יעדע לענג פון כוואַליעס בעווירקט בעשטימט אַ צווייטען אַפּאַראַט אויף דער „זאַרינגען", און אַן אַנדער מאָס פון טעטיגקייט קומט דאָרטען פאָר: אָדער זי געהט, אָדער זי שטעהט, אָדער זי פאַרקערעוועט זיך, אָדער זי לאָזט אַרויס אַ פאַרהאַנג פון רויך.

אָט דער פאַרהאַנג פון רויך איז אויך אַן אינטערעסאַנטע נייאיגקייט. אַנגעהויבען האָט עס זיך נאָך אין דער צייט פון דער לעצטער וועלט מלחמה. כדי צו פאַרשטעלען דעם אייגענעם פלאַט פון דעם שונא'ס אויגען, האָט מען אַרויסגעשיקט אַ „פאַרניכטער" — אַזאַ קליינע און שנעלע קריגס-שיף — וואָס זי האָט אַרויסגעלאָזען פון אירע קוימענס אַ געדיכטען רויך, — ווייל אין אירע אויווענס האָט מען אַריינגעשאָטען אַ געוויסען כעמישען מאַטעריאַל, — און אַט דער רויך האָט ווי מיט אַ פאַרהאַנג פאַרשטעלט דעם גאַנצען פלאָט, און דער שונא האָט זיך נישט געקענט צילעווען. און ביז דער רויך איז פאַריבער, האָבען זיך די קריגס-שיפען דערווייל געהאַט איבערשטעלען אין מעהר גינסטיגע פאָזיציעס, אָדער אינגאַנצען אַנטלויפען. אָבער דאָ, אין דעם פאַל פון דער „זאַרינגען", האָט זי אַליין בעשאַפען אַרום זיך אַ פאַרהאַנג פון רויך, וואָס האָט איהר געגעבען מעהר שאַנסען אויסצומיידען די אַטאַקע פון פיינדליכע קאַנאָנען.

ענליכע עקספּערימענטען זיינען אויך דורכגעפיהרט געוואָרען אין אַמעריקאַ און איבערהויפּט אין ענגלאַנד. אָבער דער דייטשער עקספּערימענט איז געווען דער בעסטער, אַלדייטיגסטער און דער פולקאָמענסטער. נישט דערפאַר, ווייל טעכניש שטעהט זי העכער ווי די אַנדערע לענדער — טעכניש שטעהט דייטשלאַנד איצטער נישט העכער ווי אַמעריקע, — נאָר ווייל דאָס איז געווען אַ ווייטערע שטופּע פון ענטוויקלונג פון די פריהערדיגע עקספּערימענטען.

די בעדייטונג פון אַט די אַלע עקספּערימענטען און דערגרייכונגען פאַר מיליטערישע צוועקען זיינען אומגעהייער גרויס. אַנווענדענדיג אַזעלכע קריגס-שיפען אָהן אַ לעבעדיגען נפש אויף זיי, קען איין צד אין דער צוקונפטיגער מלחמה זיין זעהר פאַרפיהרעריש פאַר'ן שונא. דער שונא וועט נישט וויסען מיט וועמען ער האָט צו טון: מיט אַ געפעהרליכען געגנער וואָס קען שיסען צוריק, אָדער מיט אַן אומשעדליכען. וועט ער צושפּליטערען זיינע כוחות. דאָס מיינט, אַז דער שונא וועט זיך מוזען בעוואָרענען מיט אַ גרעסערען פלאָט און בויען מעהר קריגס-שיפען. די געלעגענהייטען וואָס ליגען אין דער מעגליכקייט צו שיקען קריגס-שיפען דורך ראַדיאָ זיינען אומבעגרענעצטע, און צוזאַמען זיינען זיי ביז איצט קיין ערמוטיגענדער פאַקטאָר צו פאַרקלענערן די פלאָטען אָדער פאַרבערייטונגען צו מלחמות.

פערשטעלט זיך פאר א „שווער" און פאר א „חתן"

אנ'אריגינעלער איינפאל פון א שווינדלער

די ווילנער קרימינאַל-פּאָליציי פיהרט איצט אַנ'אויספאָרשונג וועגען אַ פיפיקען שווינדעל אלס קרבן פון וועלכען ס'איז געפאַלען דער ווילנער איינוואוינער ל.

משה ל. האָט אַ יונגע טאָכטער, ער זוכט אַ שידוך.

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט זיך דאָס מיידעל בעקאַנט מיט אַ יונגענמאַן, וועלכער האָט זיך פאָרגעשטעלט אלס בערל זאַלקינדסאָן פון וואָלקאָוויסק.

דער יונגערמאַן האָט אָנגעהויבען זיך צו טרעפען מיט דער מיידלין זי האָט איהם בעקאַנט מיט איהרע עלטערן. ווען דער יונגערמאַן האָט געגעבען צו פערשטיין, אַז ער איז גרייט חתונה צו האָבען מיט זייער טאָכטער.

די עלטערן זיינען געווען מיט'ן פאָרשלאָג צופרידען. דער יונגערמאַן האָט אויף זיי געמאַכט אַ גוטען איינדרוק, זיי האָבען איהם פאָרגעלייגט צו געבען 600 דאָלאַר נדן, דינגען אַ דירה, קויפען מעבעל און אַריינגעמען איהם צו זיך אין געשעפט אלס אַנגעשטעלטען.

דער יונגערמאַן האָט דערקלערט, אַז ער אַליין קען דאָס אַלץ אויף זיך נישט שטעלען און וועט אַרויסרופען זיין פאָטער, וועלכער וועט ערלעדיגען די געשעפטליכע זייט פון שידוך.

אין עטליכע טעג אַרום איז דער חתן געקומען אין בעגלייטונג פון אַ באַלטבאַטישען ייד, וועמען ער האָט פאָרגעשטעלט אלס זיין פאָטער.

די צוקונפטיגע מחותנים האָבען זיך פונאַנדערגערעדט און מ'איז גיך געקומען צו אַ סאַך. ל. האָט גלייך אויסגעצאָהלט אויפ'ן האַנד 200 דאָלאַר און די רעשט איינגעלייגט אין אַ באַנק אויף זיין טאָכטערס נאָמען.

אויף מאָרגען זיינען דער מחותן מיט'ן חתן איינגעלאַדען געוואָרען צו ל.'ן אויף אַ מיטאָג. מ'האָט צוגעגרייט אַ טיש פון כל-טוב און מיט אומגעדולד געוואַרט אויף די טייערע געסט. מ'האָט אָבער אומזיסט געוואַרט, די געסט האָבען זיך אַלץ נישט בעוויזען.

אַ בעאומרוהיגטער איז דער צוקונפטיגער שווער מיט דער כלה אַוועקגעגאַנגען אין האָטעל וואו די זאַלקינדסאָנס זיינען איינגעשטאַנען און דאָ האָבען זיי זיך צו זייער גרויס איבעראַשונג, דער־וואוסט אַז די זאַלקינדסאָנס זיינען נאָך אינדער־פריה אַרויסגעפאָהרען פון ווילנע.

פערשטייענדיג, אַז בײדע זאַלקינדסאָנס האָבען איהם אויף אַ פיפיגען אופן בעשווינדעלט און צוגערויבט 200 דאָלאַר האָט ער זיך געווענדעט צו דער קרימינאַל-פּאָליציי, וועלכע האָט פערפיהרט אַנ'אויספאָרשונג.

די שווינדלער, וועלכע האָבען זיך אַרויסגעגעבען אונטער אַ פאַלשער פאַמיליע איז נישט געלונגען צו פערהאַלטען.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
APOLLO
היינט פּרעמיערע!
גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם!
1) „CHŁOPI" סינכראָנ פילם-מייסטערווערק
געשאַפען אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון Wł. Reymont אין די הויפּט-ראָלען: Mieczysław Frenkiel
A. Leszczyńska, B. Mierzejewski, H. Rydlewski.
2) „מעהר גאָז"
גרויסער קאָמעדיאַנירענדער פילם מיט
William Harnes, Anita Page
אין די הויפּט ראָלע.
נעכסטער פּראָגראַם: „דאָס מיידעל פון דער וואָלגאַ"
אָנהויב אין נעוו. טעג 4 נאָכמיטאָג
שבת און זונטאָג—12 אַ זייגער בייטאָג.

קלעפסידרעס
צו זעהר בילינע פרייזען
בעקומט אין די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט"
די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
און פינאנדערגעשיקט איבער דער שטאָט.

רחל'ע, הער מיין געזאנג

פון ב. קאוונער.

הערך זיך צו, רחל'ע, צו מיין געזאַנג, דאָס געזאַנג איז פאַר דיר.

דו, מיט דיין שמייכעל, מיט דיין חן, האָסטו אַרויסגערופען ביי מיר דאָס געזאַנג.

ווען מיינע אויגען האָבען דיך דערזעהען האָט מיין האַרץ גענומען זינגען.

הערך זיך צו, רחל'ע, צום געזאַנג, הערך זיך צו:

אַלע מאָל האָט די זון געשיינט און בעגאָסען מיט גאָלד דעם טייך.

און אַלע מאָל האָט זיך דער קוסט צובליהט ווען די צייט פון בליהען איז געקומען; אָבער זינט איך האָב דיך דערזעהן, רחל'ע, שיינט די זון שעהנער, ליכטיגער; שטראָמט דער טייך לוסטיגער און דער קוסט בליהט וואונדערליכער.

די שענסטע רויזען גיט ער אַרויס!

רחל'ע!

אין מיין האַרץ האָט אַלע מאָל געבראַזט אַ שטורם, אָבער ווען איך זיץ לעבען דיר, ווערט דער שטורם שטאַרקער, מעכטיגער.

אַלע מאָל איז די לופט אין די בערג געווען פריש און לויטער; אָבער זייט איך האָב דיך בעגעגענט דאָרט אין די בערג, איז די לופט פאַר מיר נאָך פרישער, נאָך לויטערער.

רחל'ע, פאַרטראַכט זיך נישט, האָב נישט אין זין קיין נעכטיגע טעג, הער זיך ווייטער צו צו מיין געזאַנג:

רחל'ע!

די וואָכען-טעג זיינען אַלע מאָל געווען ביי מיר פראָסטע טעג, שבת איז געווען ביי מיר בלויז איין מאָל אַ וואָך.

זייט איך האָב דאָך דערזעהען, איז ביי מיר יעדער טאָג פון וואָך אַ שבת.

איך האָב בעגעגענט אַ נשמה-יתירה, אַ נשמה, וואָס ביי איהר איז אַלע מאָל שבת, שבת און יום-טוב!

רחל'ע!

ווען די זון פלעגט אונטערגעהען ווייט-ווייט אין מערב-זייט, ווען די שפּיצען פון די אוראַלטע בערג פלעגען זיך טובל'ען אין פייער, איז מיר אַלע מאָל געוואָרען אומעטיג.

עפּעס פלעגט זיך פלעכטען אַ טרויער אַרום מיר. אַ טרויער געמישט מיט אַ בענקשאַפט.

איצט אָרט מיך נישט ווען די זון געהט אונטער. איצט האָב איך דיין בילד פאַר מיר, דיין בילד, וואָס וועט תמיד בלייבען אין מיין האַרץ ווי אַ ליכטיגע זון.

אַ זון, וואָס וועט קיינמאָל נישט אונטערגעהן, קיין מאָל נישט!

רחל'ע.

איך האָב אַלעמאָל געליבט מוזיק, דער עיקר אַ פידעל און טשעלאָ, אָבער קיין מאָל האָט אין מיינע אויערן אַזוי נישט געקלונגען שעהן מוזיק ווי דיין געלעכטער.

דיין געלעכטער איז זיסער, שעהנער, זאַנפטער ווי אַלע פידלען און אַלע טשעלאָס.

דיין לאַכען קלינגט ווי פערל, וואָס מ'צעוואַרפט די אויף גאָלדענע טעלער, אויב נישט נאָך שעהנער.

רחל'ע!

מיט דעם גלאַנץ פון דיינע בלויע אויגען האָסטו מיין לעבען בעלויכטען; מיינע טעג בעשטראַהלט, מיט'ן פייער פון דיינע בליקען האָסטו מיין האַרץ דורכוואַרעמט.

אַ נייעם פלאַם האָסטו אין מיין האַרצען אָנגעצונדען, אַ פלאַם, וואָס וועט קיינמאָל נישט פאַרלאָשען ווערען, וואָס וועט אייביג גליהען און ברענען פונקט ווי דער לעגענדאַרישער דאָרן אין דער מדבר...

ער וועט תמיד ברענען, תמיד אַזוי לאַנג, ווי מיין אָטעם וועט זיך נישט אָפּשטעלען...

אַזוי לאַנג ווי די זון וועט שיינען.

אַזוי לאַנג ווי דער ים וועט רוישען

רחל'ע!

איך בין שוין צוריק אין שטאָט. אָבער מיין האַרץ איז נאָך אין די בערג; מיט דיר...

קומט אָן די נאַכט וועב איך אויס חלומות וועגען דיר.

דיין געשטאַלט טרעט נישט אָפּ פון מיין געדאַנקען — דיין וואונדערליך געשטאַלט!

מיין פאַנטאַזיע בעהמט זיך העכער ווי אַלע פאַנטאַזיעס, פון אַלע פערליבטע...

מיר דאַכט זיך, אַז איך נעהם דיך אַרום און איך פרעס דיך שטאַרק צו צו מיר און פאַר גרויס פרייד וויין איך.

הלוואי זאָלען זיך די פריידענס-טרערען קיין מאָל נישט אויסהערען!

זאָלען זייער קוואַלען אַרויסשלאָגען!

זאָל זיי פרייד תמיד אָנהאַלטען!

און שלאָף איך איין, רחל'ע, ווין איך פון שלאָף. ווייסטו אויך? אַך, ווי איך וויל דאָס וויסען!

איבערגעבען דיר מיינע חלומות וואָס איך האָב וועגען דיר קען איך נישט.

איך בין צו אָרים אין שפּראַך, אין פאַנטאַזיע.

— און איך שעהם זיך טאַקע.

אָבער דו אַליין קענסט זיי שוין פאַרשטעלען, אויב דו האָסט אויך אַזעלכע חלומות...

און אויב אַזוי וועל איך דיר איבערגעבען מיינע חלומ'ות ווען איך וועל דיך זעהן.

נעכטען איז די נאַכט געווען זעהר אַ פינסטערע, אַ ווינטער חושך האָט זיך אויסגעגאָסען די מוראדיגע הייזער פון ניו-יאָרק.

אָבער איך האָב די פינסטערניש נישט געזעהן, איך האָב אַ טראַכט געטאָן פון דיר און פון דער נאַכט איז געוואָרען אַ טאָג...

יאָ, רחל'ע!

פון היינט אָן און ווייטער וועל איך אַלע פינסטערע נעכט אין טעג פערוואַנדלען.

איך וועל אַלע מאָל טראַכטען פון דיר; אַלע נעכט פון אַ גאַנץ יאָהר.

דאָס בילד, וואָס דו האָסט מיר געגעבען, ליגט לעבען מיר; איך האַלט עס אין איין קושען.

איך האַלט אין איין קוקען אויף דעם און עס בערוהיגט מיך; עס דאַכט זיך מיר אַז, אַז איך בין נישט אַליין; אַז איך בין נישט אַזוי עלענד...

וואָס פאַראַ כוח די אמת'ע ליבע האָט!

אַפילו געשטער קאָן אַזאַ ליבע נישט צושטערען.

רחל'ע!

ווען וועסטו ווידער רוהען אין מיינע אָרימס? ווען וועסטו ווידער צינדען מיינע בלוטען מיט דיין פייער? ווען וועלען זיך ווידער צונויפגיסען אונזערע הערצער און אונזערע ליפּען?

ווען וועט פון אונזערע חלומות ווערען איין חלום, ווען?

רחל'ע!

ווי ווילט זיך דיך מיט דיר ערגעץ אין אַ שטילען אָרט, אין אַ ליבעס-נעסט, אין אַ קליין הייזעל, ערגעץ אין אַ וואַלד, נישט ווייט פון אַ וואַסערפאַל, וואָס לויפט שטיל צווישען גריגע טאָלען...

דאָרט וועט אַ שטילער אויסגעשטערענטער הימעל מיט אַ פרומע לבנה אַרונטערקוקען אויף אונז, בשעת דיין גאָלד-געקרייזטער קאָפּ וועט רוהען אויף מיין שויס — — — — — —

און ווען דו וועסט שליסען דיינע בלויע אויגען, וועל איך דיר זינגען אַ וואונדערליך וויג-ליד.

אַ שלאָף-ליד...

רחל'ע!

האָסטו געהערט דאָס געזאַנג? דאָס האָב איך פאַר דיר און וועגען דיר געזונגען...

— :O: —

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג ד 11 אדר א' תרצ"ב

פעברואר
זון-אויפגאנג 7.12
זון-אונטערגאנג 4.28

לאניוכא און שטשעטשינסקי געוואלט אנטלויפען פון תפיסה

דער פלאן איז זיי אבער נישט געלונגען

(2) אין דער קעלצער תפיסה זיצען די בע־קאנטע לאדזער מערדער לאניוכא, וועלכער איז פעמשפט געווארן אויף לעבענס לענגליכער תפיסה פאר דערמארדען דאס פארפאלק טישער אין לאדז און שטשעטשינסקי, וועלכער האט דערמארדעט דעם הויז-בעזיצער מיכאל קרול, און איז דערפאר פערמשפט געווארען אויף 15 יאהר תפיסה.

ביידע לאדזער מערדער זענען אריינגעזעצט געווארען אין איין קאמער אין דער תפיסה „שוו. קזש-סקי" אין קעלץ.

לויט'ן תפיסה-רעגולאמין איז שטשעטשינסקי לעצטענס געווען „קאמענדאנט" איבער עטליכע קאמערן. מיט א קורצער צייט צוריק האט דער תפיסה-אויפזעהער בעמערקט, אז אין קלאזעט איז אויסגעשפרייט אויף דער פאדלאגע צוריבענע ציגעל. דאס איז איהם פארגעקומען פערדעכטיג און ער האט וועגען דעם מודיע געווען דער תפיסה־מאכט. וועלכע האט פעראורדנט א שטרענגע אב־סערוואציע איבער די קאמערן און ביינאכט איז ענטדעקט געווארען, אז אין דער קאמער, וואו עס זיצען לאניוכא און שטשעטשינסקי איז אויסגעלע־כערט די וואנד.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די מערדער האבען בעקומען פון דרויסען אין ברויט איינגעבאקען לעפעל, מיט וועלכע זיי האבען געשאבען די ציגעל און אזוי ארום האבען זיי אויסגעקראצט א גרויסע עפענונג אין דער וואנד. דאס ציגעל-זשמיר פלעגען זיי אריינשיטען אין קלא־זעט, די ארבייט האבען זיי געפיהרט ביינאכט און שפעטער פלעגען זיי פערשטעלען דאס לאך אין וואנד מיט די פערשטע ציגעל, וואס זיי האבען זעהר זארג־פעלטיג אויסגענומען פון וואנד.

פון דער עפנונג האט געפיהרט א קארידאר פון וואנען מען האט געקאנט קומען צום טונעל און פון דארט, וואלטען זיך די געפעהרליכע פער־ברעכער לייכט ארויסגעקריגען פון דער תפיסה, וועלכע געפינט זיך אויף א הויכען בארג און ביינאכט איז דער בארג איינגעהילט אין א גע־דיכטען נעבעל, וואס וואלט די מערדער געגעבען די מעגליכקייט גלאט צו ווערען.

דאס אנטלויפען האט שוין געזאלט אויסגע־פיהרט ווערען אין איינע פון די נאהענטסטע נעכט.

דעם גאנצען פלאן פון אנטלויפען האט אויסגעארבייט שטשעטשינסקי.

איצט זענען ביידע פערברעכער איינגעזעצט געווארען אין בעזונדערע קאמערן.

לאניוכא האט אפגעשיקט צום יוסטיץ-מיניס־טעריום א ביטע מען זאל איהם איבערפיהרען אין אן אנדערע תפיסה, ווייל די בערג-לופט דינט איהם נישט צום געזונד.

דער ענגלישער „אוצר" אין לאדזער קהלה

די „אנטיקען", וואס האבען זיך געפונען אין דעם „היסטארישען" פעקעל

מלבושים פאר לאדזער ארימע יודען

זייט עטליכע וואכען הערט מען אין לאדז רע־דען וועגען א פעקעל מלבושים פון ענגלאנד, וואס דער רעליף-קאמיטעט האט צוגעשיקט צו דער לאדזער קהלה אויף צו פערטיילען פאר ארימע יודען.

וועגען דעם „פעקעל" האט מען שוין עטליכע מאל געשריבען אין די צייטונגען: ס'פעקעל פאהרט, ס'פעקעל געהט, ס'פעקעל איז שוין דא. א גאנצע קארעספאנדענץ איז וועגען דעם הייליגען פעקעל געשריבען געווארען: פון לאנדאן קיין לאדז, פון לאדז קיין לאנדאן. אין דער קהלה האט מען אפילו געהאט א קלאפאט וועגען דעם אופן פון דעם פער־טיילען די מלבושים, מסתמא איז געוועהלט געווארען א ספעציעלע פערטיילונגס-קאמיטע מיט סוב-קא־מיסיעס.

סוף פערגאנגענע וואך איז ענדליך דאס פע־קעל אנגעקומען, האט זיך ווידער אנגעהויבען א צאל-מעשה: דער צאל-אמט האט דאס פעקעל נישט געוואלט בעפרייען פון צאל, איז ווידער אנגעגאנגען א סדרה אינטערווענצען. אזוי לאנג און אזוי ברייט, ביז פרעזעס מינצבערג האט אינטערווענירט אין מי־ניסטעריום, און נאך דער געהעריגער שתדלנות, איז דאס פעקעל בעפרייט געווארען פון צאל.

נעכטען איז דאס „פעקעל" אין א מזל'דיגער שעה געבראכט געווארען אין קהלה-לאקאל.

זעהענדיג דאס דאזיגע פעקעל האט די קהלה־קאנצעלאריע איינגעלאדען פארשטעהער פון דער פרעסע, כדי זיי זאלען זעהן און בעוואונדערן וואס אין דעם „אוצר" געפינט זיך.

אין דער אנוועזענהייט פון קהלה-פערטרעטער, דאזארעס און פרעסע-פארשטעהער, ווערט דאס פע־קעל „פייערליך" איבערגעשניטען, און אך און וועה, וואס אין דעם „אוצר" האט זיך געפונען — א גאנ־צע שמאטעריי: פערפוילטע קלאשאווע ספּוד־ניצעס פון תרח'ס צייטען. גרינע שלוס-רעק פון וועל־כע ס'האט ארויסגעשלאגען נישט קיין „פשיעמנע" ריח. פראקען מיט „זיידענע" קלאפעס, וואס ס'־האבען שוין מסתמא מיט 100 יאהר צוריק געפייערט דעם 300 יעהריגען יובילעאום, עטליכע זעלנערישע קאלפעטען, וואס האבען א „היסטארישען" ווערט. איצט צעפליקטע צייגענע הויזען מיט איינצעלנע באטאנצעס, וואס שטאמען פון בושעדשינער עק־ספארט קיין ענגלאנד. איצט קאפעליושען — אוי מיין גאט!.. אנצוגען, וואס מ'האט זיכער געפונען ביי ארכעאלאגישע אויסגראבונגען אין עגיפטען, איצט „דאמסקע" זאכען: בלוזקעס און סטאניקעס — „אנ־טישנע" זאכען איינס און איינס... און „באלאווע" העמדער מיט „גארסעט". נאר אויף א „וויסטאווע" אויסצושטעלען!...

אז מ'האט דערזעהען דעם „אוצר" פאר וועל־כען פרעזעס מינצבערג בכבודו ובעצמו האט אינטער־ווענירט ביים מיניסטער, איז דעם עולם פינסטער געווארען פאר די אויגען. מ'האט זיך געוויצעלט און געחכמה'ט, אבער ס'איז גאר קיין וויץ נישט. דאס קהלה פערסאנאל האט איצט א נייעם קלאפאט:

— ווי אזוי ווערט מען פטור פון דעם „אוצר"?..

פיידען עס אוועקשיקען אין א רייסעריי, מ'זאל עס איבערייסען...

ס.

צו וואס עסען מיר שלעכטע שפייזן?

ווייל מיר פערגעסען, אז א ביסעלע צוקער דערהויבט דעם געשמאק פון די מאכלים

א ביסעלע צוקער, וואס מ'גיט צו בעת'ן קאכען צו כמעט אלע מאכלים. געמיזען, גרינע ארבעס, פיסאל־קעס, מייערן, שפינאט, קאלאפיארען, קארטאפעל, ריבען, קרויט און פאמידארען, צו פליישיגע מאכלים, פיש, לאקשען, קאשע, זופ פון האבער-פלאקען, ואזוי צו אנדערע זופען, גיט צו צו יעדען פון די מאכלים דעם אמת'ן געשמאק, דערהויבענדיג דערביי איהר דערנעהרונגס ווערט.

די בעסטע צוריכטונג איז

א ביסעל זאלץ —

א ביסעלע צוקער.

סימולירט א באנדיטען-אנפאל

כדי צו בעקומען א וואוינונג נאהענט פון דער באהן-סטאציע

(2) אין ווידזעוו וואוינט די באהן-בעאמטין באלבינא מעבריק. איהר וואוינונג געפינט זיך ווייט פון דער באהן-סטאציע.

נעכטען האט מזנדריק געמאלדען דער פא־ליציי אז 2 באנדיטען זענען אריין אין איהר וואוינונג און געדראהט זי צו ערמארדען צו אמען מיט איהרע 2 קינדער.

אזוי אבער ווי די באנדיטען האבען נישט געפינען קיין געלד אין שטוב, זענען זיי אנטלאפען.

די פאליציי'אישע אויספארשונג האט אבער פעסטגעשטעלט, אז די פרוי האט סימולירט דעם אנפאל. צוליב דעם, וואס זי האט געוואלט מען זאל איהר געבען א וואוינונג נאהענט פון דער סטאציע.

די ווייטערדיגע אויספארשונג איז אין גאנג.

ארעסטירט אין געריכט אנ'עדות פאר פאלש שווערען

(א) נעכטען איז אין געריכט ארעסטירט געווארען מאריאנא מיעזשגאלסקא. וועלכע האט אין געריכט אפגעגעבען א פאלשע שבועה אלס עדות אינ'ם פראצעס געגען קאוועצקא, גושאנעק און סקאלאווא, וועלכע האבען זיך, מיט א צייט צוריק געשלאגען אין דער געריכט-געביידע.

די בעשולדיגטע זענען פערמשפט געווארען אין 7 טעג ביז 4 וואכען ארעסט.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE

ZIELONA 6,

Telefon 12-333

tel. 12-333

tel. 12-333

ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פארפאלען צו יעדער צייט ביי טאג און ביינאכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאלאגישע הילף.

צוגאב-פאבאר

(א) מארגען, פרייטאג, הייבט אן אמטירען אויף אל. קאשטשושקי 21 א צינאב-פאבאר-קאמי־סיע פאר די יאהרגענג 1910 און עלטער ביז'ן יאהר 1883, וועלכע האבען ביז איצט נישט רעגו־לירט זייער בעציהונג צום מיליטער-דינסט.

עס דארפען זיך שטעלען די פאבאראוועס, וועלכע וואוינען אין די גאסען, וואס געהערען צו די 11, 9. 8, 5, 3, 2 פאליציי-קאמיסאריאטען.

לאדזער דעלעגאטען צום צוזא־מענפאהר פון האנדעלס-קאמערן

(2) היינט פאהרט ארויס קיין ווארשא א דעלעגאציע פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער צום צוזאמענפאהר פון די האנדעלס-קאמערן אין ווארשא.

אוצרות פון יודישען גייסטיגען שאפען

זענען אנגעזאמלט דורכ'ן יודישען וויסענ־שאפטליכען אינסטיטוט. די אוצרות ווארטען אויף דער פערענדיגונג פון יוו"א-בנין, וואו זיי וועלען בעקומען דעם געהעריגען תיקון.

— העלפט בויען דעם בנין! —

8 חדשים תפיסה פאר קלעבען קאמוניסטישע פלאקאטען

(2) דאס קרייז-געריכט האט נעכטען פער־משפט דעם בעשולדיגטען מענדעל ווייסמאן אויף 8 חדשים תפיסה פאר אויסקלעבען קאמוניסטישע פלאקאטען דעם 6 אקטאבער פ. י.

ענטדעקט א געהיים-ברייזעל

(2) אין דארף מילושאוו, האט מען נעכטען ענטדעקט א גוט איינגעארדענט ב־אנפען-ברייזעל, וואס איז געפיהרט געווארען דורכ'ן רייכען פויער וואיטשיך באראנאווסקי, צוזאמען מיט'ן ארטיגען איינוואוינער יוזעף קשאק.

בעת דער רעוויזיע האט פאליציי געפונען געהעריגע אפאראטען און מכשירים און אויך פער־טיגען בראנפען. דאס אלץ איז קאנפיסקירט גע־ווארען און די ביידע מאנאפאל-קאנקורענטען זענען ארעסטירט געווארען.

דער יודישער וויסענשאפט־ליכער אינסטיטוט

ארבייט נישט בלויז פאר'ן היינט און פאר'ן מארגען. זיין טעטיגקייט געהט ווייט ארויס פון די ראהמען פון בעגרעניצטער צייט. ווער עס ארבייט מיט יוו"א, דער פערבינדט זיך מיט דער גע־שיכטע פון יודישען גייסטיגען שאפען.

אפגעבריהט מיט הייס וואסער

(2) נעכטען האט זיך וולאדיסלאווא יאנ־טשאק אויף זאגיניקאווא 54, אפגעגאסען מיט קא־כעדיג וואסער און זיך שווער אפגעבריהט.

פאגאטאוויע האט זי אפגעפיהרט אין שפיטאל.

פון האנדעלס-געריכט

נאדזורען פעיקלענערן זיך און אופאדלאשטשע פערגרעסערן זיך

אין יאנואר ד. י. זענען אין האנדעלס-געריכט אנגעגעבען געווארען 4 ביטעס וועגען „נאדזורען" פון וועלכע 3 האבען די נאדזורען בעקומען, 2 זענען אפגעזאגט געווארען. אופאדלאשטשען זענען אין יאנואר פערעפענטליכט געווארען 10 פירמעס.

אין פערגלייך צום חודש דעצעמבער, האט זיך די צאהל „נאדזורען" פערקלענערט אויף העלפט. דאגעגען האט זיך די צאהל אופאדלא־שטשען געהעכערט.

לאוניקעס קוק און איזדעבסקי

אפגעשטעלט אין זייערע אמטען

(א) אין דער פאריגער וואך האט דער וואיעוואדען-אמט בעקומען א מיטטיילונג פון אויספארשונגס-ריכטער, אז עס ווערט געפיהרט אנ'אויספארשונג געגען די לאוניקעס קוק און איזדעבסקי, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין איבער־שרייטונגען, וואס זענען פערבונדען מיט זייערע אמטען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, האט דער וואַ־יעוואדען-אמט נעכטען צוגעשיקט צום שטאט-פרע־זידענט זשעמיעניצקי א בריף, אין וועלכען ער ווערט פערלאנגט אפצושטעלען אין זייערע אמטער די דערמאנטע לאוניקעס.

פרעזידענט זשעמיעניצקי האט נעכטען מודיע געווען וועגען בריף די לאוניקעס און נעכטען האבען זיי שוין אויפגעהערט אמטירען.

ד"ר שטארקער'ס „כלות" מעלדען זיך...

א חוץ כלות האט ער אויך געשאפט פאסטענס און געהוליעט אין נאכט-לאקאלען

די שאדענ'ס פון ד"ר ש.'ס אפערעס ווערען געשאצט אויף 200,000 זל.

(א) די אפערע פון ד"ר שטארקער, וועגען וועל־כע מיר האבען נעכטען איבערגעגעבען, האט אין דער שטאט, בפרט אין די געזעלשאפטליכע ווי אין די דאקטוירים־קרייזען ארויסגערופען א פער־שטענדליכע פעראינטערעסירונג.

איצט דערוויסען מיר זיך נאך א גאנצע רייה ביי טשעקאוועפרטים, אזוי למשל דערוויסען מיר זיך, אז ד"ר שטארקער איז געווען אנ'אפטער גאסט אין פערשידענע נאכט־לאקאלען, וואו ער האט גאנ־צע נעכט געהוליעט מיט נאכט־דאמען אויף וועלכע ער האט אויסגעגעבען א סך געלד. ד"ר ש. האט זיך א חוץ מיט זוכען כלות, זיך אויך פערנומען מיט שאפען פאסטענס פאר פריילייבס. ביי צוויי אזעלכע פריילייבס, האט ער גענומען „פון דער האנד", גמילות־חסדים־לען, גישט מזומן־געלד, נאר וועק־סלען, וועלכע ער האט שפעטער געלאזט „אין קרעט".

דערוויסענדיג זיך פון אונזער צייטונג וועגען ד"ר שטעקערס מעשים טובים, האבען זיך אין משך פון נעכטיגען טאג געמעלדען אין דער פאלי־ציי א גאנצע רייה קרבנות, ביז דער לעצטער מי־נוט האט ער אויף א כישרען אופן „בעארבייט" זיי־נע קרבנות, אזוי האט ער ערשט נעהערבעכטען גע־שריבען א בריף צו איינעם פון זיינע קרבנות, אז ער זאל זיך אופהאלטען ביז'ן 15. ד. ח. ווייל די טעג האט ער חתונה מיט א רייכער כלה, און ער וועט איהם בעצאהלען נאכ'ן „הרי את".

אמער ד"ר ש. האט זיך גארנישט געאיילט מיט'ן אפזאגען די פאר ווערטער, פערקעהרט: ער האט דערווייל געכאפט א גאר פרישען „העכט" — ווידער א רייכע כלה אין ווארשא. די טאכטער פון א ווארשאווער אינזשיניער און ווידער גענומען א „פאדשישקע" 10.000 זלאטעס.

ווי ווייט ער האט געווינען דעם צוטרוי איז צו זעהן דערפון, וואס אין די רעסטאראנען וואו ער האט געגעסען איז ער שולדיג געבליבען טויזענד זלאטעס פאר נישט בעצאהלטע רעכנונגען.

דאס כאראקטעריסטישע דערביי איז, וואס ד"ר ש. האט געהאט א נאמען פאר א גוטען דאקטאר, נאר נאך יעדער נאכט־הוליאנקע האט ער אפגע־שטעלט די פראקטיק אויף עטליכע טעג. אזוי, למשל, האט ער זומער־צייט פערטרעטען אין דער קר. קאסע עטליכע דאקטוירים. ער איז אבער נישט געווען, בישט ווען, פערשוואונדען געווארען אויף עט־ליכע טעג און איז דערווייל אוועק אויף „בעזוך" צו דינע כלות קיין קאליש, פאזנען, קראקא און אין ווינעג א טעפרשען דעם דופק, ווי ס'האלט עפעס מכח אביסעל קליינגעלד...

די לעצטע צייט האט ער זיך אויך צוגעשפארט צו דער אלמנה נאך א בעקאנטען לאדזער דאקטאר פ. די לעצטע האט שוין עפעס געהערט קלינגען, און האט זיך פון איהם בעצייטענס ארויסגעדרעהט, דערביי איז ער געווען א דזשענטעלמען: די „מעד־לעך" מיט וועלכע ער האט זיך „געבאוויעט" האט ער געקויפט שעהנע מתנות. אזוי האט ער אין דיי־דען־געשעפט א.ג.ב. (פיעטריק. 80) געקויפט זיי־דענס פאר א גרעסערע סומע, וואס ער האט, פער־שטעהט זיך, מעשה סוחר, „געדעקט" מיט „קונ־דישע פאפירען" און זענען געקומען פראטעסטען.

ער איז אבער אויך געווען א גרויסער „רעמאר־קראט", אפילו מיט די דינסטמיידלעך פון די האטע־לען האט ער געמאכט „ביזנעס", ער האט זיי געגע־בען וויזיט־קארטען, די זאלען איהם שיקען פאציע־טען פון וועלכע מ'קען געהמען עפעס פון דער האנד אויף אזא אופן האט ער ביי א בעאמטען פון דער קר. קאסע ה' ס. אויסגענארט 500 זל. ער האט אויך „נאביערעט" די פירמע יוליוש בראון, (פיעט־ריקאווער 118), וואו ער האט גענומען מעדיצי־נישע אינסטרומענטען פאר 1400 זל. און ביי דעם שניידער טש. האט ער גענומען א פיטער פאר 3 טויזענד זל. אויף וועקסלען און מיט 2 טעג שפע־טער פערקויפט דעם פעלץ פאר 1500 זל. מזומן.

ווי מ'דערוויסט זיך אויך, איז ד"ר ש. די לעצטע פינף יאהר געווען אין בערלין, שפעטער אין שטראסבורג, פון וואנען ער האט געמוזט אנט־לויפען אויך פאר אזעלכע מעשים טובים.

איצט מעלדען זיך אלע געליטענע, און ווי מען איז זיך איצט משער, זאלען די שאדענס פון ד"ר שטארקערס אפערעס דערגרייכען א סומע פון 200 טויזענד זלאטעס.

ארעסטירט גנבים,

וועלכע זענען געקומען „גאסטראלירען" אין לאדז

(2) נעכטען האט די לאדזער פאליציי בעקו־מען א פערטרוליכע ידיעה, אז קיין לאדז זענען געקומען צוויי „שאפענפעלערקעס" אויף „גאסטרא־לען" און וואוינען אויף א מלינה אויף צעגעלניא־נא 2.

פאליציי איז אוועק אין דער וואוינונג און דארט געטראפען 2 עלעגאנט-געקליידעטע דאמען, וועלכע זענען צוטומעלט געווארען דערזעהענדיג פאליציי. נאכדעם ווי די דאמען זענען אויסלעגי־טימירט געווארען, האט זיך ארויסגעוויזען, אז דאס זענען די 54 יעהריגע רבקה רובין פון ווילנע, וועלכע האט לעצטענס געוואוינט אין ווארשא אויף חאלינסקא 11, און 30-יעהריגע עסעל ווארשאווי־סקא פון ווארשא, ניסקי 71.

ביידע דאמען זענען ארעסטירט געווארען און אין אויספארשונגס-אמט האט זיך ארויסגע־שטעלט, אז זיי זענען בעקאנטע „שאפענפעלערקעס" און ווערען געזוכט דורך דער פאליציי, אין מעה־רערע שטעט.

ביי דער אויספארשונג האבען זיי זיך מודה געווען, אז זיי זענען געקומען קיין לאדז אויף „גאסטראלען".

וועגען ארעסט פון די צוויי דאמען האט מען טעלעפאניש מודיע געווען די פאליציי-אמטען, וועלכע האבען די זעלבע דאמען געזוכט.

שטאט-פערוואלטונג טאר נישט צו־נעמען קיין פריוואטע-פלעצער

(2) אין צוזאמענהאנג מיט'ן אויסבויען די שטאט-גרעניצען, האבען זיך געטראפען פאלען, אז די זעלבסטפערוואלטונג פערבויט פריוואטע פלעצער אהן שום יורידישע רעכט דערויף.

דער לאדזער וואיעוואדען-אמט, האט נעכטען בעקומען פון מיניסטעריום פאר עפענטליכע אר־בייט, אנ'אויפקלערונג, אז דאס צונעמען פריוואטע פלעצער, וואס זענען נויטיג פאר'ן שטאטישען גע־ברויך, איז נישט דערלאזבאר. דאס זעלבע איז אויך נוגע רעגירונגס-פלעצער.

איד דער וואוינונג פון א מקוה-בעזי־צער ווערט געפראוועט א „שלוב"

און די געסט שלאגען יודען מכת-רצה

אויף וואלבארסקא זענען יודען געווען עדות פון א זעהר פערדריסליכען פאל:

אין אווענד, בעת דער 60-יעהריגער שווייגער יעקב קארנבליט (יעראזאלימסקא 7) איז אדורכגע־גאנגען די וואלבארסקא גאס 39, איז ער פאר מאנשיינ'ס מקוה בעפאלען געווארען פון א באנדע שכורע קריסטען, וועלכע האבען דעם יוד געשלאגן מכת רצה.

די שכורע קריסטען זענען, ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט דעם מקוה'ניק'ס סובלאקאטארען, וואס וואוינען אין איין שטוב מיט מאנשיינען. נעכטען האבען זיי אין מאנשיינ'ס וואוינונג גע־מאכט א „שלוב" און נאך דעם זענען זיי ארויס אין גאס שלאגען יודען.

ס'וואלט געווען א יושר, אז דער מקוה'ניק זאל זיך צוקלייבען בעסערע סובלאקאטארען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) דאנבער (זגעזשער 57), גראשקאווסקי (11 ליסטאפאד 15), נארפיין (פילסודסקי 54) בארטאשעוויטשקי (פיעטרקאווער 164), רעמבעלינ־סקי (אגרושפיא 28), שימאנסקי (פושעגדזאלניע־גא 75).

שטערבליך-פערוואונדעט בעת'ן שפילען זיך

(2) אויף זאקאנטנא 72 האבען זיך א גרופע קינדער געשפילט אויף די טרעפען מיט אראפ־גליטשען זיך פון דער באריערע.

דער 7-יעהריגער מאקאווסקי איז אראפגעפא־לען פון דער באריערע און האט זיך צובראכען דעם קאפ.

אין א האפנונגסלאזען צושטאנד האט מען דאס אומגליקליכע קינד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אהן דער ארבייט פון יוו"א

איז נישטא קיין יודישע עקאנאמישע וויסענשאפט,

אהן דער יודישער עקאנאמישער וויסענשאפט איז נישט זיך פארצושטעלען א פערבעסערונג פון דער יודישער עקאנאמישער לאגע.

העלפט אין דער ארבייט פון יוו"א!

א פאבריק-גנב

פערמשפט אויף 8 יאהר תפיסה

(א) נעכטען איז אין שטאט-געריכט פארגע־קומען דער פראצעס געגען 21-יעהריגען וולאדיס־לאוו שימטשאק, וועלכער האט אין דער נאכט פון 24. אויפ' 25. יאנואר אויסגעפיהרט א גנבה אין אין אפ'עלדס-פאבריק אויף קאפערניקא 55.

דאס געריכט האט שימטשאק'ן פערמשפט אויף 1 יאהר תפיסה

א גנב בע'גנב'עט א גנב

(א) די גנבים יאן פאטורי און וולאדיסלאוו וולאשינסקי האבען מיט א צייט צוריק בע'גנב'עט דעם גנב באטשאס.

נעכטען זענען ביידע גנבים געשטאנען פאר'ן שטאטישען געריכט און פאטורי איז פערמשפט געווארען אויף 1 יאהר 4 חדשים תפיסה און וולאשינסקי — אויף 4 חדשים.

געפרווירט געווארען א קינד

(א) אין דארף לושמיערזש האט מען געפו־נען א פערפרוירענעם קינד אוים'ן פעלד.

בעשטראפט פאר איבער־פיהרען א גנבה

אין דער נאכט פון 19. אויפ'ן 20. סעפטעמ. האט מען פון שינעס'עס געוועלב, וואלבארסקא 1, ארויסגע'גנב'עט 2 זעק מיט מעל און אנדערע פראדוקטען.

די פאליציי האט פעסטגעשטעלט, אז די גנבה האט איבערגעפיהרט דער דראשקאזש לייב'ש מענדעל וואלקאוויטש, צו פעסע וויינציגער, פאז־נאנסקא 26.

די גנבים האט מען נישט געכאפט

נעכטען האט דאס קרייז געריכט פערמשפט וואלקאוויטש'ן אויף 3 חדשים תפיסה און וויינצי־גער'ן — 2 חדשים.

עטליכע בעגייסטערטע יונגע געלעהרטע

האבען געלעגט דעם גרונד-שטיין פאר דעם פרעכ־טיגען בנין פון דער יודישער וויסענשאפט.

העלפט זיי מיט אויפצובויען

דעם אנגעהויבענעם בנין!

גע'גנב'עט קויהלען

(א) פון הערש פיליפאוויטש'ס קויהלען-סקלאד (אלעקסאנדראווסקא 15), האט מען ביינאכט אויס־געפיהרט א גרויסע גובה פון קויהלען.

די גנבים ווערען געזוכט.

ר. איזראעל.

קאפּערלעך

א סענסאציאנעל־ערפאלגרייכער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

94

— ס'האט זיך איהם געפלאנטערט אלץ וואס ער האט ביז איצט איבערגעלעבט, אבער אהן צוזאמ־מענהאנג, אהן שום זין און אהן שום פערבינדונג. ער איז געווען אזוי פערטראכט, אז ער האט אזש צו זיך אליין געמורמעלט:

— העלענא... דאס צניעותדיגע מאמע־קינד.. איהר פאטער דער שטרענגער און בייזער... מאר־לען איהר פארטרעט... פון וואנען זאל איך מאלען, איז איך בין גארנישט קיין מאלער...

— לעאן האט זיך אליין דערשראקען פאר דיינע רייד.

נישט אנדערש, ווי ער איז משוגע געווארען, ווי דיינע געדאנקען דינען איהם שוין נישט, אבער דאס בעהאוסטזיין, אז ער רעדט נישט צו דער זאך, האט אויך נישט געהאלפען, באלד ווי לעאן האט זיך ווידער פערטראכט האט ווידעראמאל אנגעהויבען צו רעדען ווי פון היץ:

— העלענא האט געליבט... שטארק געליבט... די האט מיך נישט פערגעסען... דעם בעסטען סימן אז זי האט חתונה געהאט מיט מיר... נישט געוואוסט אפילו געצנוי ווער איך בין...

— לעאן האט זיך געדרעהט אהין און צוריק איבער'ן טורמע־צימער און פעסט געדריקט זיינע שלייפען, אזוי ווי ער וואלט געוואלט אז ס'זאל קר־מען אנ'איבערברוך אין זיינע געדאנקען, אז ער אר־ליין זאל זיך איבערוועקען פון שרעקליכען קאשמאר.

אבער באלד דערויף האט ער ווייטער גע־טראכט: מיין קינד... ווי לאנג האב איך שוין נישט געזעהען מיין יונגעלע... און וואס איז איצט... איך האב געגנבעט... גערויבט, געלעבט ווי אין חלום, אזוי ווי אויף אנ'אנדער וועלט. און וואס איז איצט...

זיינע געדאנקען האט איבערגעשלאגען דער טורמע־וועכטער, וועלכער האט אויפגעשלאסען די שווערע אייזערנע טיר און מיט דין בישט־סימפא־טישער שטים פון א מענש, וועלכער וויל שטענדיג שלעכטס טון, האט ער אויסגערופען:

— ארעסטאנט לעאן דרייהארן אויף דער „ווי־דזעניע".

—איהר האט געטויס א טעות, פאניע קלוטשניק צו מיר האט נישט ווער צו קומען אויף מיין „ווידזעניעס".

— איך האב קיין טעות נישט, אזוי האט מען מיר געזאגט און ווייטער איז נישט מיין זאך. שנע־לער ארויס און נישט צו פיל רעדען, דאס איז ביי אונז שטענדיג געזונדער.

ביי לעאנען האט אנגעהויבען שטארק צו קלא־פען דאס הארץ, ווער איז דאס צו איהם געקומען. ווער איז דאס צו איהם געקומען. ווער זאל איהם בעזוכען און ווער ס'זאל זיך אינטערעסירען מיט זיין גורל?

— און אפשר? — האט ער זיך געטראכט. אפשר פערעל?

אפשר איז זי בעפרייט געווארען און קומט איצט זיך זעהען מיט מיר, ער וואלט זיך נישט געוואלט זעהען מיט איהר, וואס וועט ער איהר זאגען, מיט וואס וועט ער איהר פערטייטשען דיין האנדלונג, ווי אזוי וועט ער איהר קענען קוקען אין די אויגען אריין? וואס וועט ער איהר בכלל זאגען, די ארימע פערעלע האט דאך קיין אהנונג נישט וועגען וואס ס'האנדעלט זיך, און צוליב וואס זי ליידט אזוי שטארק.

דערווייל איז לעאן נאכגעגאנגען דעם טורמע־וועכטער אראפ די שווערע טרעפען, פערטיפט אין די געדאנקען. ער איז אריינגעקומען אין דער שטוב וואס איז בעשטימט אויף זעהונגען מיט קרובים און בעקאנטע, דאס איז געווען א גרויס, איינגעצוי־גענע צימער, יעדעסווארט וואס דא איז אויסגע־רעדט געווארען האט אפגעהילכט אין דעם הוילען חלל און מ'האט אפילו נישט געהערט פון עטליכע מעטער ווייטער. דאס גרויסע צימער איז געווען אר־דורכגעטיילט מיט א דראטענער, דאפעלטער וואנד, געפלאכטען אין קוואדראטען. לעאן האט זיך ארום געקוקט און האט קיינעם נישט געזעהען ארום זיך. דער טורמע־וועכטער האט איהם געהייסען אוועק־שטעלען נעבען דער דראטענער געפלאכטענער וואנד און ערשט האט ער פון דער צווייטער זייט דער־זעהען פונקט אקעגענאיבער איהם דעם ד"ר גאלד.

די ערשטע סעקונדען האבען די צווישען זיך גארנישט גערעדט, גאלד האט נאר אנגעקוקט לעאנען אויף זיין שרעקליכען מידען אויסזעהען און געשאקעלט מיט'ן קאפ.

— נאך וואס ביסטו דא אהערגעקומען, האט לעאן דער ערשטער אנגעהויבען צו רעדען.

— כדי מיט דיר זיך אדורכצושמועסען, האט גאלד אנגעהויבען צו רעדען אויף דייטש.

— נאר פויליש רעדען, האט דער וועכטער אויסגעשריגען, אז נישט איז די זעהונג געענדיגט. וואס ווילסטו שמועסען.

— זעהר פיל, האט ד"ר גאלד געענטפערט, ווען מען וואלט נאר מיר ערלויבט.

סיי לעאן און סיי גאלד האבען געמוזט זעהר הויך שרייען, אז איינער זאל דעם אנדערען הערען. די שטימען זענען אוועק אין חלל.

— איך האב דיר גארנישט וואס צו זאגען, פריינד, איך דאנק דיר נאר וואס דו ביזט אהער געקומען וואס ס'איז נאך פערהאן א מענש וואס אינטערעסירט זיך מיט מיין גורל.

— לעאן איך ווייס אז דו ליידסט שטארק, אז דו ביזט אומגליקליך, אז דו געפינסט זיך אין א לאגע, וואו דו דארפסט אז אימיצער זאל דיר העלפען, איך בין גרייט דיר צו העלפען, וואס דו וועסט מיר זאגען וועל איך פאר דיר טון.

— איך פערלאנג גארנישט, איך דארף גאר־נישט, איין ביטע וואלט איך צו דיר געהאט...

— ביטע, זאג מיר וועגען וואס ס'האנדעלט זיך. ליב דו ווילסט בכלל זיך נישט פערטרויען פאר מיר.

— איך קען מיך פאר קיינעם נישט פערטרויען, איך ווייס אליין נישט וואס ס'טוט זיך מיט מיר און פארוואס אייגענטליך מען האלט מיך דא. איך בין, פריינד, ווי משוגע, אזוי ווי איך וואלט מעהר נישט בעהערשט מיינע געדאנקען, איך מוז אלץ איבער־לאזען דעם גורל אליין, ער זאל פערפיהרען ביז'ן סוף. צו א גוטען, אדער גאר צו א בייזען, מיר איז שוין אלץ איינס.

(פארזעצונג קומט).

שווערער פינאנציעלער מצב פון די מעדעם און מיכאלעוויטש-שולען

אלגעמיינע פערזאמלונג פון „קרייז פריינט" פראקלאמירט א ווערביר חודש פאר די שולען

אין לאקאל פון דער מעדעם-שולען איז פאר-געקומען די פערזאמלונג פון קרייז-פריינט פון דער מעדעם-שול.

דער סעקרעטאר פון „קרייז", ה' ר. ווייס קאפ, גיט אפ דעם קאסע און טעטיקייט-באריכט אין וועלכן ס'ווערט דערציילט וועגן שווערן קריזיס-יאהר, וואס האט שטארק זיך אפגערופן אויף די הכנסות פון „קרייז", די צאהל מיטגלידער האט זיך בעדייטנד פערקלענערט (פון 300 אויף 226). די איינגאנגען פון מיטגליד-אפצאל זענען געוואלדיג געפאלען; עס זענען אויך צוליב'ן קריזיס, געפאלען די הכנסות פון פערשידענע אונטערנעמונגען. צוזאמען האט דער „קרייז" אין פערלויף פון יאהר איבערגעגעבן אין קאסע פון מעדעם-קוראטאריום מיטגליד-אפצאהל 6.101.25 זל. און אונטערנעמונגען 5 805 35 זל. צוזאמען 10.990 זל. (אין פאריגען יאהר — 14 418 04).

	צאהל קלאסען אין די שולען	קינדער אין מעדעם-שול
1929.30	12	218
1930 31	13	223
1931.32	14	238

פון שכר-לימוד איז איינגעקומען אין יאהר 1929.30—19 686 זל. אין 1930.31—20.361 זל. און פאר די ערשטע פיער חדשים פון יאהר 1931 32—7.250 זל.

אין די שולען ווענען בעשעפטיגט 19 לעה-רער; 1 סעקרעטאר; 4 בעדינער — צוזאמען 24 פערזאן וועמענס געהאלט אין יאהר ס'בעטרעפט (אויסער קר.-קאסע) 40.915 זל.

דער דעפיציט פאר'ן יאהר 1930 31 האט בעטראפען 36 טויזענט זל. דעריבער איז בלויז די לעהרער געקומען פאר 4 חדשים געהאלט — 17 טויזענט זל. דער רעשט דעפיציט בעשטעהט אין חובות פאר'ן לאקאל, קר.-קאסע, „זופ", די קר.-קאסע האט ארויסגעלעגט אנ'ארעסט אויף דער סובסידיע אין מאגיסטראט און נעמט אראפ 450 זל. א חודש.

ווייטער גיט איבער ראטמ. פאזנאנסקי, אז די מאכט האט אין פאריגען יאהר נעהייסען דעם מאגיסטראט אינגאנצען שטרייכען די סובסידיעס פאר די שולען, וואס איז נישט דורכגעפיהרט געווארען. ווייל דער מאגיסטראט האט זיך אקעגענגעשטעלט. אבער היי-יאהר איז די לאגע א פיל ערגערע עס איז אנגעקומען א פעראָרדנונג פון מיניסטעריום איבערדינג צו שטרייכען די סובסידיע אויף א העלפט.

די י. ש. א. וועלכע פלעגט אמאל סובסידי-רען, האט אינגאנצען אויפגעהערט צו שיקען געלד אזוי-ארום איז די מאטעריעלע לאגע פון די שולען פשוט א פערצווייפלטע. מען מוז דריבער תיכף צוטרעטען צו א ברייטע ווערביר-קאמפאניע; מען מוז שאפען הילף ממשותדיגע פאר די שולען, ווייל אויב נישט — דראהט א קאטאסטראפע.

ראטמ. פאזנאנסקי דערצעהלט דאן וועגען 15-יעהריגען יובילעי פון דער מעדעם-שול, וואס איז געווארען געפייערט זומער-צייט אין פילהאר-מאניע, אויך וועגען דעם אומזיסטען רעמאנט, וואס די מאלער- און האלץ-ארבייטער האבען אדורכגעפיהרט אין די שול-לאקאלען.

ה' וויערניק בעריכטעט נאך וועגען דער בעשפייזונגס-אקציע, וואס ווערט געפיהרט אין די שולען.

נאך א קורצער דעבאטע ווערט איינשטימיג אנגענומען א רעזאלוציע, וועלכע דריקט אויס זארגע און אומרואיגקייט פון דער פערוואלטונג פון צנ"ב פערקלענערען זיך פון די הכנסות פאר די שולען און די צאהל מיטגלידער פון קרייז האלט דער בעריכט אפגעבער, אז עס איז איצט די דרינגענדע אויפגאבע צו ווערבירען נייע אקטיווע מיטגלידער פאר'ן „קרייז". צו דעם צוועק איז די פערוואלטונג צוגעטרעטען צו פראקלאמירען א ווערביר חודש. דער ציל איז ווערבירען מינימום נייע 100 מיטגלידער פאר'ן קרייז.

דער פארזיצער פון מעדעם - קוראטאריום, ראטמ. פאזנאנסקי האלט דאן א לענגערען רעפע-ראט וועגען דער לאגע פון די מעדעם שולען. פון דאזיגען רעפעראט ווערען מיר בעקאנט וועגען דעם וואוקס פון די שולען און וועגן די אויסערסט שווערע בעדינגונגען, ביי וועלכע עס ארבייט דאס מעדעם-קוראטאריום.

דעם וואוקס פון די שולען, ווען אונז אי-לוסטרירען פאלגענדיגע ציפערן-טאבעלע וועגען דער צאהל קלאסען און קינדער.

קינדער אין מיכאלעוויטש-שול	אין די קינדער-היימען
2?2	60
262	95
284	95

„קרייז" אין רופט די פערזאמלטע צו נעמען אנ'אקטיווען אנטייל אין דעם ווערביר-חודש פאר'ן קרייז „פריינט פון די מעדעם-שולען". עס ווערען דאן אויסגעהערט די פעדאגאגישע בעריכטען, וועלכע ווערען אפגעגעבען דורכ'ן פערוואלטער פון מעדעם-שול ה' לאזאווסקי און פון לערער פון דער מיכאלעוויטש-שול, ה' מעלמאן. די בעריכטען פון דער שול-ארבייט, וועלכע זענען פיל מיט אפטימיזם האבען אויף אלע אנוועזענדע געמאכט א שטארקען רושם.

נישט קוקענדיג אויף דער אויסערסט-שווערער צייט, ווערט דאך די ארבייט געפיהרט פולשטענ-דיג נארמאל און ס'ווערען בסדר איינגעפיהרט פערבעסערונגען אין די למודים אין דער מעדעם-שול ווערט פעי-בריטערט דער דאלטאן-סיסטעם אין יודיש-לימוד און אויפ'ן געביט פון פויליש ווערט געטאן אלס וואס עס איז נאר מעגליך; און אין דער מיכאלעוויטש-שול ווידער איז היי-יאהר געעפענט געווארען אנ'אייגענער שול-גארטען; עס זענען דא קינדער- און עלטערן-אודיטאריעס, די קינדער געבען ארויס יעדען חודש א וואנד-צייטונג אין אליעמיין שטעהט דאס לערנען אויף א בע-פרידיגענדיגען הויך.

ארום די איבערגעגעבענע בעריכטען ענטוויק-עלט זיך א קורצע דיסקוסיע און עס ווערט איינשטימיג אנגענומען א פארשלאג, אז די פער-זאמלטע נעמען מיט צופרידענהייט אויף די אבגעגעבענע בעריכטען.

עס ווערט דאן געוועהלט א פערוואלטונג פון „קרייז" און ס'גייען אריין די ה"ה: א. באטש-קאווסקי. מ. לאסקער. ר. ווייסקאפ י. וויערניק, י. ליס, ג. רושיצקי און פרוי עטקין.

לסוף דערמאנט ה' פערגאמענט די שווערע לאגע, אין וועלכע עס געפינען זיך איצט די מע-דעם און מיכאלעוויטש-שולען און ווענדעט זיך צו די פערזאמלטע, זיי זאלען אנווענדען די גאנצע ענערגיע, כדי צו ראטעווען די ערציהונגס-אנ-שטאלטען פון שווערען מאטעריעלען קריזיס. מיר האבען זאגט דער רעדנער איבערגעהאלטען שווע-רערע צייטען און מיר מוזען אויך דעם איצטיגען קריזיס אין די שולען אדורכמאכען.

געשלאגן א מאנאפאל-בעאמטען

(2) דעם 6 אקטאבער פ. י. האט דער געוו. בעאמטער קאנסטאנטין זאכאוואסקי, שטארק צושלא-גען די"ם בעאמטען פון ספירט-מאנאפאל יוליוש יאסטשעמסקי.

נעכטען האט דאס קרייז-געריכט פערמשפט זאכאראווסקי'ן אויף 2 וואכען ארעסט.

דער יודישער וויסענשאפט-ליכער אינסטיטוט

אין דער צענטער. וואוהין עס פליסען אלע שא-פונגען פון יודישען גייסט. שליס זיך-אן און די, וועלכע בעטייליגען זיך אין דער
גרויסער און היסטארישער ארבייט!

היינט — פייערליכע אחד-העם-אקאדעמיע אין זאל פון „מכבי"

היינט. דאנערשטאג, ארדענט איין דער „מ"כו עב"י" א. ג. פון ד"ר י. ג. שמחוני אין זאל פון „מכבי" (דאנסקא 40) א פייערליכע אקאדעמיע געווידמעט דעם אנדענקען פון אחד-העם, אין צוזאמענהאנג מיט דעם 5-טען יאהרצייט נאך זיין טויט.

אין פראגראם זענען פאראויסגעזעהען רע-פעראטען פון ד"ר ירמיהו פרענקעל און משה לימאן.

אין קאנצערט-טייל בעטייליגען זיך פר' קראפיווניק, ביים פקאמפאניאמענט פון פראפ. פייבישיס (העבראישע פאלקס-לידער) און ה' י. ראזענצווייג (רעציטאציעס).

אינטערעסאנטע אויסשטעלונג אין לאדז

פון פראפ. כהנא'ס מעטאל-פלאסטישע קונסט - זאכען

קומענדיגען זונטאג, דעם 21-טען ד. ח ווערט אין לאקאל פון דער בני ברית לאזשע (פעטריק. 116) געעפענט ווערען די אויסשטעלונג פון בעקאנטען מעטאל-פלאסטיקער פראפ. כהנא.

פראפ. כהנא האט לעצטענס געהאט אויס-שטעלונגען אין א גאנצע רייהע שטעט, ווי: קראקא, קאטאוויץ, ווארשא, וואו די אָרטיגע פרעסע האט די אויסשטעלונגען געווידמעט ווארימע ארטיקלען

רעציטאציע-אווענד פון דיכטער י. כאפערניקאוו

דער ערשטער רעציטאציע-אווענד פונ'ם יונ-גען טאלאנטפולען דיכטער י פאפערניקאוו, קומט פאר דעם פרייטאג, דעם 12 ד. ח. אין זאל פון ארבייטער-הויז בערעק-יאסעלעוויטש 16.

דיכטער וועט לייענען די שענסטע לידער פון זיין ניי-דערשינענעם ביכעל „גאלדענע זאבדען און איבערדיכטונגען פון יעהוש'ס לידער.

גלייכצייטיג וועלען אויך ארויסטרעטען די סטודענטען פון פרץ-טעאטער-סטודיע ביים „הזמיר" די ה"ה יאנא און מישמער מיט רעציטאציעס.

געזעגענונגס-אווענד פאר'ן שליח פון צ.י.ש.א. אין אמעריקא

צוליב דער זעהר שווערער פינאנציעלער לאגע פון די יודיש-וועלטליכע שולען אין פוילען. האט די צענטראלע יודישע שול-ארגאניזאציע בע-שלאסען ארויסצושיקען א דעלעגאציע קיין אמע-ריקא אין בעשטאנד פון די ה"ה: וויצע פארזיצער פון צ.י.ש.א. זריבבל און ליפאצקי פון ווילנא.

אין צוזאמענהאנג דע"מ"ט. האבען די היגע פארטיי-חברים און פריינט פון ה' זריבבל איינגע-ארדנעט אין זאל פון ארבייטער-הויז א געזעגענונגס-אווענט.

ביים וואקזאל האבען איהם אפגעווארט א גרויסער ארבייטער עולם און איהם אויף דער גאס געמאכט גרויסע אוואציעס. דעם אווענט האט גע-עפענט ה' עדעלמאן, וועלכער האט אונטערגע-שטראכען די בעדייטונג פון די שליחות פון ה' זריבבל און וועגען די פיל זייטיגע טעטיגקייט זיינע אויף אלע געביטען פון יודישען ארבייטער-עולם.

אין נאמען פון קוראטאריום פון די בארא-כאוו-שולען, האט בעגריסט ה' לאנאו, פון ראט פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען — ה' סטאלאר-סקי, פון דער „יוגענט" ה' יאמע און פון לאדזער ראטמאנען פון פועלי-ציון — ה' בראנער, אלע רעד-נער, האבען ביי דער געלעגענהייט שטארק פרא-טעסטירט געגען ברוטאלען אנפאל פון די „רויטע" אויף'ן ה' זרבבל אין לוויוויטש. די פערזאמלונג האט וועגען דעם אנגענומען א שארפע פראטעסט-רעזאלוציע.

צום סוף האט ה' זריבבל אין א שעה'דיגע פראכטפולע רעדע געזעגענט זיינע לאדזער חברים און פריינט.

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער
אליע 1-טער מאי 2. דיר.: דוד צעלמייסטער און א. בעזמאן.
גאסטשפילן פון לאדזער קאמעראל און קליינקונסט-טעאטער „אררט"
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.
היינט, דאנערשטאג — נור 1 פארשטעלונג; אנהויב 9.45 אווענד
לעצטע טעג! פון 24-טען רעקארד-פראגראם א. ג. 71 מאל!
מ'לאכט פון דער וועלט
אין 2 טיילן 14 בילדער
טעקסטען: מ. בראדערזאן, י. אפטושאנעק, ש. א. לייעל. מוזיק: דוד בייגעלמאן, מאק דאוועל און פאלקס-מאטיוון. דעקאראציעס און קאסטיומען: דינה מאטיס.
רעזשי ש. דושיגאן און י. שומאכער. בינע-איינפערונג: מ. קון.
עס בעטייליגען זיך (לויט א"ב): ש. גאלדשטיין, מרים דאלסקא, ש. דושיגאן, שייע מרים, צילי סטאל, מ. פעטערמאן, מ. פולאווער, מ. קאן, י. שומאכער, י. הופער אין א טאנץ-ג'ארטעט
די קאסע איז אפען פון 6 א זייגער אין אווענט.
בעמערקונג: ארבייטער, אינטעליגענץ און מיטגלידער פון פראפעסיאנעלע פעראיינען קענען געניסען נאר היינט און מארגען פון הנחה-בילעטן.
שוין די טעג פייערליכע פרעמיערע פון 25 יובילעאום-פראגראם פון „אררט" ווען? וואס?

פון דער יודישער „פאלקס-פארטיי"

שבת אין אווענד האט אין לאקאל פון דער פאלקיסטישער ארגאניזאציע געהאלטען א רעפעראט דאזאר פ. כארי צויפ'ן טעמע „צו בוויך דער יודישער קליינהענדלער און בעל-מלאכה געהערען צו א פאליטישע ארגאניזאציע".

אין זיין פארטראג ווייזט אויף דער פרעלע-גענט, אז שטענדיג און אומעטום איז דער סוחר הכלל און בפרט דער יודישער סוחר און האנט-ווערקער געווען דער בארעמטער פאנ'ם מלוכה-לעבען, וואו ער האט געוואוינט און געווירקט, און נאר א דאנק זיינע פעהיגקייטען צו שיקען זיינע סחורות און אויסארבייטונגען פון איין מדינה אין דער צווייטער, דורך גאס איינגעפונדעוועטע ארגא-ניזאציעס, פערשפרייט ער קולטור און ציוויליזאציע אין דער גאנצער וועלט און שפילט דערביי די דאמינירענדסטע פאליטישע ראלע אינ'ם מלוכה-לעבען, אויפהויבענדיג גלייכצייטיג דעם עקאנאמי-שען מצב צו דער העכסטער מדרגה פון שפע און פרנסה דער רעפערענט קומט צום אויספיהר, אז דער איינציגער אויפוועג פון יודישען מיטעלשטאנד אויפצוהויבען זיינע עקאנאמישע און פאליטישע פאזיציעס איז, צו קאנצענטרירען זיך ארום א פאליטישע ארגאניזאציע און דער רעפערענט האט גערופען זיך אנצושליסען אין דער פאלקס-פארטיי. אין דער דיסקוסיע בעטייליגען זיך א רייה ציהע-רער. זיי אלע ענטפערן די פרנסים אדוו ווייצמאן און פ. כארי.

פארלעזונג פון ב. אייסעראוויטש

אין דער נעז. „קולטור-ליגע"

ווי בעקאנט ווילט איצט אין לאדז אין ענינים פון „ארט" דער בעקאנטער „ארט"-טוער ה' ב. אייסעראוויטש.

פרייטאג אווענד וועט ה' אייסעראוויטש געבען אין זאל פון „קולטור-ליגע" אנ'אינטערע-סאנטע פארלעזונג א. ד. ט. „גוף און נשמה" ה' אייסעראוויטש איז בעוואוסט אלס אויסגעצייכנטער פארלעזער, זיינע פארלעזונגען ציהען שטענדיג צו א גרויסען עולם צוהערער. מ'איז צו פרווארטען, אז אויך די פריימארגיגע פארלעזונג וועט ארויס מיט'ן גיהעריגען ערפאלג.

אביסעלע זאלץ-אביסעלע צוקער

אזוי ווייניג און אזוי פיל!

אזוי ווייניג, ווייל מ'דארף נאר אביטעל פון די דאזיגע צוריכטונגען דערפאר, פרי גריגליך צו ענדערען דעם געשמאק פון דעם צוגעריכטען מאכל.

אין דער אמת'ן דארף מען נאר אביסעלע זאלץ אין דעם נישט געשמאקען סאס, זופ, איבעל-דיגע געמיזע און זיי ענדערען זיך און ווערען געשמאק זאל.

מ'דארף נאר אביסעלע צוקער. צוגעשיט אויף דעם מאכל, וואס קיינער וויל נישט עסען, כדי אלע זאלען זיך געהמען צום עסען — זאלץ דערהויבט דעם געשמאק פון יעדען מיכל — צוקער פערפיינערט איהם

ביידע צוריכטונגען זענען אונגעדיינגט נויטיג פאר'ן געזונד: זאלץ שאפט פערדייאונגס זאפט אין מאגען — צוקער איז א קוואל פון קראפט און וואוימיניט.

לאמיר קיינמאל נישט פערגעסען צוצוגעבען ביסעלע צוקער צו אלע שארפע סאסען אפילו צו מאלאסקעס, צו מארינירטע שוועמען אפילו אויך צו וואורשט, ווייל עס דערהויבט זייער געשמאק און גיט זיי צו א גרעסערע דיגעראבעטיגקייט.

אביסעל זאלץ און אביסעל צוקער אין די הענד פון דער בעל-הבית'טע זענען ביליג און לייכטע מיטלען צו פערבעסערן דעם געשמאק פון יעדען איינפאכען מאכל.

ראדיא-פראגראם

דאנערשטאג, דעם 11 פעברואר 1932

11.45 פרעסע-איבערזיכט, 11.56 צייט-סיג-נאל, 12,10 גראמאפאן, 12,35 קאנצערט, 2.00 פראגראם פאר קינדער, 4,20 לעקציע פראנצויזיש 4,40 גראמאפאן, 5.10 פארלעזונג, 5,35 קאנצערט, 6.50 פערשידענעס, 7,15 קאמוניקאט פון לאדזער האנדעלס-קאמער, 7.30 רעפערטואר, 7,45 ראדיא-פרעסע, 8,00 פעליעטאן, 8,15 קאנצערט, 9,25 טראנסמיסיע פון ווארשא, 10,10 גראמאפאן, 10.20 קאמוניקאטען, 10,30 טאנץ-מוזיק.

אויטאגענישע שווייסונגען
מעטאל-באארבייטונגען
שלאסעריי-ארבייטען
מאשינען - טיילען
פיהרט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
קאפּעטאנטי. ער 11/13
(רוג זאכאדניא)

זיכערע הילף און א רפואה

אהז א אפעראציע, אן בלוט. אהז א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר חויסערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, הייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א האסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל גומענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראקטיק מיט מיינע בעהאנדלונג און פון רמטשיע פראפעסאר דאקטאר בראכורעהנג בעוואוסטזיין זיכער דעם געווערטען און געפעהרליכסטע ברוך. אויך פאר הויקערס ספונגען מיט הייל-גארטעלן און אפאראטען פאר פערקרומטע

פוס און פלאטס-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קונסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערפינדונג פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. ריפעראנצען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארטאש. פראפ. דר. י. מארישלער. פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אנדערע.

סיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

אויף דעם וועג דריק איך אוים מיין הארציגע דאנקבארקייט דעם ה' דיר. י. ראפאפארט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פראנט פארטער, פאר זיין גלענצענדע צופאסונג פון באנדאזש לויט זיין מעטאדע מיין 8-יעהריג ווארדעלע. אזוי ארום האט ער בעפרייט מיין זוהן פון א שווערער אפעראציע. היינט פיהלט זיך מיין זוהן זעהר גוט און איך דאנק איהם הארציג דעם גרויסען ספעציאליסט.

רויטמאן יענקעל, לאדז, קילינסקיעגא 40, אפיצינע, 2 שטאק (צעגעלניאנא 35)

---

44 | וויכטיג פאר מחותנים! | 44

קייפט נישט קיין מעבעל בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל-געשעפט

Ch. ŁAZNIK

44 גדאנסקא (דלוגא) 44

טעל. 162-56

נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען פערש. מעבעל שעהן, גוט און ביליג.

44 | בעט: כקויף אויך גענוצט מעבעל, דיוואנעס א. ז. וו. קויפט און איבערצייגט אייך! | 44

Dr. A. SZMIRGELD

ספעציאליסט פון נערוועןקראנקהייטען שפראכשטערונגען, (שטאמלען און אנדערע) היילונג פון שוואך-אנטוויקעלטע און שוואך-באגאבטע קינדער

ul. SRODMIEJSKA Nr. 27

טעלעפאן 151-89 — פון 5 ביז 7

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען

געוועלבער אויף פיעטריקאווער גאס און אין אלע ריכטונגען פון דער שטאט דירעקט פון ווירט עמפפעהלט Biuro zleceń „Alfa" פיעטריק. 79-אל. קאשטשושקי 22, טעל. 217-16.

298

Biuro zleceń „Alfa" Piotrkowska 79—Al. Kościuszki 22, tel. 217 16 עמפפעהלט וואוינונגען: 1, 2, 3, 4, 5 שטובען דירעקט פון ווירט, מעבלירטע צימערן, ביורא- און פאבריקס-לאקאלען. ס'ווערען אויך אנגענומען אנמעלדונגען.

853

עס איז נויטיג

א טייבערין צו זייד ווערט געזוכט פיעטריקאווער 25, וו. 46, שפרינגער.

849

פערשידענעס

ס'ווערט אנגענומען רעדער אויף 13 ער און 14-ער מאשין. צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג.

851

איך נעהם אן רעדער צו ארבייטען אויף א 13-ער זשאגאט, 24 און 32 צו ביליגע פרייזען. מלינארסקא 16, וו. 33.

848

שייטלען

מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פארטיגע שייטלען וועררען ערשטקלאסיג און רעעל אויסגעארבייט

צו ביליגע פרייזען

ביי קערש, סקוועראווא 15

Dr. med. **REICHER**

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מאגען-שוועכע-בעהאנדלונג

נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—8 אוונט.

זונטאג און יום-טובים פון 9—1 בייטאג

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

DR. MED. **J. LUBICZ**

כירורג-ארטאפעד

פאלודניאווא 9, טעל. 183-17

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצעדורע פון זעלבסטליכע ארטאפעדישע אפאראטען ווי: ווארקעס אויף פלאטספוסען, קונסטליכע הענד און פיס, גארטעלען א. ז. וו.

נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

DOKTOR

B. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8—2 און פון 5—9 אוונד.

בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען

Dr med. STUPEL

Ordynator-Roentgenolog Szpitala Miejskiego

האט בעגיינט די אויפנאהמען אין רענטגענאלאגיע אין דער לעגיאָנען זגערזשער 17 פון 12—6 נאכמ.

זונטאג פון 12 — 2 מיטאג.

אין וועגערישע קראנקהייטען אין דער היים אויף מיעלטשארסקיעגא 12 (שקארנא) טעל. 118-28

פון 7—9 אוונט, זונטאג פון 4—6 נאכמ.

אונבעמיטעלטע און ארבייטסלאזע בערעכטיגטען אין דערהיים מיטוואך און זונטאג בחנם.

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע

פון מאגיסטער

ב. שאץ

פיעטריקאווער 37

פראנט, 2 שטאק.

אנאליזען פון קאל, אורין בלוט און אנד.

מעסיגע פרייזען.

ENGLISH

פאראנפענגער און פארט-געשריטענע. קאנווערסאציע, ליטעראטור

צו צוגענגליכע פרייזען

ערטיילט א פעהיגער פעדאגאג. — אפערטען אין אדמיניסטר. פאר „Mir"

קלאנג-קינא-טעאטער

ZACHETA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!

די לאנג-ערוואַרטעטע פרעמיערע

Hai Tang

מיט דעם כינעזישען פילם-שטערן

Anna May Wong

אין דער הויפט-ראלע

אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע

דער זאל איז גוט בעהייצט.

אנהויב אין וואָך. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

ציקלישטעס

מיט ב. ציקאָנאָמ-ראָד. 104

פאר גראפישע אנשטאלטען דרוקערייען און פערלאגען צו בעשטעלען

די איינציגע אידישע ציקלאגראפיע אין לאדז

„ציקלאגראף" טעל.: 241-24

---

2 pokoje

z umeblowaniem lub bez z używalnością kuchni i telefonu, elektryczności i gazu dla młodego małżeństwa, **do wynajęcia.**

Wiadómość tel. 224-49. 704

Dr med.

H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 141-32

עמפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2 און 5—8, זונטאג אין יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער איינגאנג.

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134-72

נעהמט אן פון 2½—4 און פון 7—8 אוונד.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען

11-טען ליסטאפאד 9

קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11

Dr. med. **M. Lerner**

ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען

זאכאדניא 64, טעל. 113-09

נעמט אן פון 3 — 5 נאכמ. 131

לעטשניצע

פון דאקטוירים - ספעציאליסטען

11 בזשעזשינער 11

טעלעפאן 137-63

ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען וואלינסקי, זאלצוואסער, לוביש, סלאבאדסקי, סערשנער, פישמאן, שמירגעלד, שמערלאווסקי

ווי אויך ווזיטען אין שטאט.

עלעקטריזאציע, אנאליזען, דענטיסטישער קאבינעט

צאהן-ארצט לאזשינסקא-סטאראפאלסקא

יעדער איינציגער האט זיך איבערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנען, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז"וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

געדענקט, יידען!

אז איהר דארפט פריהער נישט אינטערנעהמען קיין שום שריט אין אייער רעכטליכען ענין. כל זמן איהר האט זיך נישט פערשטענדיגט מיט'ן רעכטס-פובליציסט י. אינפעלד, לאדז, פיעטריק. 31

אויפנאהם-שעה'ן טעגליך פון 4—8 אוו.

שריפטליכע אנפראגען קאן מען אדרעסירען

שייטלען

מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פארטיגע שייטלען

צו ביליגע פרייזען

ביי פרוי ב. פארושוצקא, קאמיעננא 5

2-טער הויף, לינקס. 2-טער שטאק.

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אליפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאכוו כירורגישע אפטיילונגען ד"ר מעד. מ. סאנטאר.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

ג"ר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועןקראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט לאסמעטיק.

— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — —

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6—5 זל. א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען

אין טעקסט—40 .	. . . . . —60	4 .
נאכ'ן טעקסט—12 .	. . . . . —18	8 .

פאר א מילימעטער-שורה.

מינימום דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat". spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.